

SSk NENADOMESTLJIVA!

Deveti deželni kongres Slovenske skupnosti je za nami. Priznati je treba, da bo tako po poteku kot po sklepih ostal zapisan kot zelo pomemben dogodek v politični zgodovini Slovencev v Italiji. O njegovem poteku in sklepih poročamo na drugem mestu. Tu bi pa radi zabeležili nekaj vtisov, ki smo jih kot poslušalci in gledalci odnesli iz velike, zares lepe dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

Marsikdo je v dneh pred kongresom menil, da bodo glede na vrste hudih udarcev, ki jih je v zadnjem letu prejela naša narodna manjšina, v dvorani sedeli kot nevihta mrki ljudje. Prav gotovo je bil prijetno presenečen, ko je zagledal pred seboj dobro razpoložene ljudi, med njimi tudi več mladih. Med zborovalci je odločno prevladoval optimizem ob globokem in trdnem prepričanju, da njihovo delo in njihova prizadevanja niso in ne bodo zaman.

Nadaljnji vtis, ki si ga dobil že na začetku, je bil ta, da je treba pričakovati kongres izrazito predložne narave. Ne bo torej mesta za visoko doneče in puhle besede ter prazno frazarjenje. Da se s tem vtisom nisi motil, si se lahko prepričal, ko si poslušal poročilo deželnega tajnika Martina Breclja.

Tretji in zadnji vtis, ki si si ga lahko naredil na tem zborovanju, je bil ta, da je bilo politiki vrnjeno mesto, ki ji pripada. Splošno je znano, da je politika zlasti v zadnjih letih širom po Italiji in tudi pri nas na zelo slabem glasu. Mnogi (morda celo velika večina ljudi) imajo politiko le za pehanje za denarjem, za dobro plačanimi službami, za uglednimi položaji v družbi, predvsem pa za boj za oblast. Nihče seveda vsega tega ne zanika, vendar je treba hkrati odločno poudariti, da to ni politika, ampak njena izroditev, njena degeneracija. Tako iz tajnikovega poročila kot iz izvajanj velike večine razpravljalcev je izhajalo, da je politika dejansko krona človekovega udejstvovanja, saj prav v politiki prihaja najbolj do izraza skrb tako za človeka - posameznika kot za občestvo oziroma skupnost ljudi.

Končno bi želel opozoriti še na nekaj. Pravilno je ravnal tajnik Martin Breclj, ko je v svojem poročilu naglasil, da bi morala manjšina "prerasti gledanje, po katerem je narodnost nekaj drugotnega v politiki, kot je nekoč učil marksizem, a ki se pri nas še danes ohranja tudi v novih oblikah." Prav napačno in pri nas v dobršni meri tudi uvoženo krivo pojmovanje narodnosti se je kaj kmalu, kot vemo tudi iz polpretekle zgodovine, spremenilo v naravnost odlično raznarodovalno oziroma asimilacijsko sredstvo. Koliko ljudi sta od svojega narodnega debela za vedno odtrgali lažni internacionalizem in univerzalizem!

Že iz tega, kar smo kratko navedli, lahko rečemo, da je bil 9. deželni kongres SSK zelo pomemben dogodek, edina slovenska politična formacija v Italiji pa je s tem zborovanjem spet dokazala, da je nenadomestljiva. Če je ne bi bilo, bi jo morali takoj ustanoviti, bi lahko povsem upravičeno rekli.

- DRAGO LEGIŠA

9. DEŽELNI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

SSk NA PREHODU

DANIJEL DEVETAK

Na prehodu. To je bilo geslo devetega deželnega kongresa Slovenske skupnosti, edine narodne stranke slovenske manjšine v Italiji, ki se je končal v nedeljo, 23. februarja, v Kulturnem centru L. Bratuž v Gorici. V času, ko mora naša manjšina po velikih notranjih pretresih iskati nove, ustrežnejše oblike organiziranega življenja, je bil to bogat in poglobljen kongres, skoraj izključno posvečen razvejanemu dogajanju v manjšini, prinesel pa je tudi marsikaj novega.

Ker hoče imeti SSK v tem prehodnem obdobju aktivno politično in družbeno vlogo, se je odločila, da vsaj delno prevetri deželno strankno vodstvo. Izvoljen je bil nov predsednik, dr. Bernard Špacapan, prejšnji dolgoletni predsednik Marjan Terpin pa bo odslej podpredsednik; s svojo izkušnostjo ostaja poročstvo za skladno nadaljevanje dela. Deželni politični tajnik, ki se mu je na kongresu marsikdo zahvalil za plodno in "garaško" delo, je ostal Martin Breclj, podtajnik pa Ivo Jevnikar.

Že v soboto je Marjan Terpin po slovenskem glasbenem pozdravu mešanega zbora Rupa-Peč uvodoma naglasil, da so bili trije nosilni stebri-načela stranke vse od l. 1947 svoboda, demokracija, zaveza slovenstvu. Po 50 letih ostajajo ti še živi; SSK se predstavlja kot stranka, ki ji je poglobljena in osnovna skrb ohranjanje Slovencev v Italiji. V soboto zvečer so spregovorili predvsem zastopniki političnih oblasti. Goriški župan Valenti je poudaril potrebo po sožitju in načrt, da bi v goriške italijanske šole uvedli poučevanje slovenskega jezika. Občinstvo je toplo sprejelo pozdrav v slovenščini tržaškega podžupana Roberta Damianija. Deželno tajništvo

FOTO BUMBACA

je prejelo tudi poslanico predsednika italijanske vlade Romana Prodijsa, ki se je zavezal za rešitev še odprtih vprašanj slovenske manjšine v duhu 6. člena ustave; hkrati pa je obljubil, da bo vlada spodbujala parlament, naj čimprej odobri zaščitni zakon, ki ga "italijanski državljani slovenskega jezika" čakamo že dolgo let.

Vsak kongres je po svoje mejnik. In tak je bil spričo novih znamenj časov tudi ta. Deveti kongres SSK bo stopil v zgodovino tudi zaradi jasno opredeljenega, treznega in odmevnega poročila političnega tajnika Martina Breclja, ki je (in bo še) dajal ton nadaljnjim razpravam. Temeljno vprašanje je bilo, kako naj išče manjšina nova ravnovesja v tem "velikem in napornem času" v svetu, v katerem se komplementarno uveljavljata dva nasprotujoča si principa - načelo univerzalizacije (integracijski procesi, globalna vas...) in načelo specializacije (individualizmi, regionalizmi...). Kljub zlomu TKB in težavam, v katere je zabredel Primorski dnevnik, moramo najti nove poti naprej. Breclj je mnenja, da moramo v tej tranziciji usmerjati svoje napore v tri smeri: 1. v življenju

naše skupnosti se moramo zavezati za doslednejše uveljavljanje načel in metod demokracije (pluralizacija skupnih ustanov, Primorskega dnevnika, razbiti monopole), 2. prizadevati si moramo za večje spoštovanje vlog, za večjo strokovnost in specializacijo na vseh ravneh (ne smemo se ukvarjati vsi z vsem), 3. prerasti bi morali gledanje, po katerem je narodnost v politiki nekaj drugotnega (z brisanjem ali preskakovanjem narodnosti ni mogoče graditi sožitja ali večkulturnosti). Na teh osnovah sta temeljna programska predloga SSK Narodni svet, skupno demokratično izvoljeno prestavnništvo, in minimalna zajamčena zastopnost v izvoljenih telesih na državni in krajevni ravni. Temeljna zahteva stranke pa še vedno ostaja zakonska zaščita, torej ureditev manjšinskega statusa. SSK velja za sredinsko usmerjeno stranko, katere člani se navdihujejo pri najpomembnejših evropskih političnih tradicijah, izhajajoč iz pluralizma in slovenstva. Kot taka se zaveza za krepitev krajevnih avtonomij, je pa proti t.i. makroregijam, ki bi manjšino lahko le oškodovala. V pričakovanju na vstop Slovenije v Evropsko

zvezo, ko se bomo Slovenci po dolgih desetletjih spet znašli pod isto streho, bi morali pripadniki manjšine okrepiti stike z matičnim narodom na vseh področjih. In končno - je še rekel Breclj - je boj za manjšinske pravice boj za človekove pravice, za sožitje na vseh ravneh.

Kongres so v soboto pozdravili tudi zastopniki slovenskih strank. Med drugimi je poslanec Hvalica zaradi izjemno dobrega sodelovanja zagotovil polno podporo, predsednik SKD Peterle pa je priporočil personalističen pristop, nezlomljivo vztrajnost in odpornost. Naj omenimo, da sta kongres pozdravila tudi predsednik dežele Tridentinska-Južno Tirolska Franco Tretter in kandidat za ministra za pravosodje v Sloveniji Tomaž Marušič. V nedeljo je potekalo glasovanje v deželni svet in deželno tajništvo (gl. str. 16), sprejetih je bilo tudi nekaj resolucij; pestro razpravo je oblikovalo skoraj 30 bolj ali manj poglobljenih posegov somišljenikov, predstavnikov krajevnih sekcij ali društev. Glavne teme so bile, kot pričakovano, ureditev notranjih odnosov znotraj manjšine, gospodarsko vprašanje po zlomu TKB, Zadruga Primorski dnevnik, nuja po zastopnosti SSK v deželnem svetu, odnos mladih do politike, odnos do krajevnih politične stvarnosti, šolstvo, problem demografskega padca in odsotnost stranke v Benečiji. V sklepih repliki je tajnik Breclj izrazil željo, da bi bila SSK kot narodna stranka v službi manjšine - tudi z ustvarjalnostjo - povezovalni dejavnik vseh Slovencev v Italiji.

ŠE O KONGRESU STR. 16

1
ČETRTEK
27. FEBRUARJA
1997

02 Miro Oppelt
ODŠEL JE MALI KRMAR

PREDSEDSTVO 9. DEŽELNEGA KONGRESA SSK

03 Jurij Paljk / intervju
DANILO ČOTAR

04 L. Roth
3. PASTORALNI POSVET V NABREŽINI

05 p. Vladimir Kos
POROČILO S TOKIJSKIH CEST IN ULIC

06 Bernard Špacapan
POKLON DR. HUDOLINU

07 Jurij Paljk
XOLOTL, MED RESNICO IN DOMIŠLIJO

09 PREŠERNOVE PROSLAVE NA TRŽAŠKEM

12 Erika Jazbar
SONCE SIEJE NE SAMO NAJMLAJŠIM

13 Marjan Drobež
UPAD ZANIMANJA ZA ZAMEJSKE ŠOLE

14 OBČNI ZBOR SGZ - GORICA

15 Erik Dolhar
V NEDELJO KOLESARSKA DIRKA ZŠDI

VSEBINA

SVET OKROG NAS

PO VSTOPU SLS V VLADNO KOALICIJO

NOVA SLOVENSKA VLADA IN ZAMEJCI

Medtem ko pišemo, gredo v pristojnih delovnih telesih slovenskega parlamenta h kraju zaslišanja kandidatov za ministre. Gre predvsem za kandidate, ki jih je predlagala Slovenska ljudska stranka, saj so kandidati Liberalne demokracije enako formalost že opravili ob prvem Drnovškovem poskusu za sestavo vlade.

V slovenski javnosti se stopnjuje polemika, za katero je dalo povod osrednje vodstvo SLS s svojim nepričakovanim vstopom v vladno koalicijo z LDS. Šlo je dejansko za pravo pravcato senzacijo, ker je strankin predsednik Marjan Podobnik še nekaj dni pred sklenitvijo sporazuma z Drnovškovi liberalci nekako prisegal zvestobo "pomladni trojici". Mnogi bi zato radi vedeli, zakaj in čemu tolikšen preobrat. Vsa resnica verjetno ne bo tako hitro prišla na dan.

Pred dnevi smo dobili v roke besedilo "Sporazuma o sodelovanju LDS in SLS v vladi R. Slovenije", ki sta ga predsednika zainteresiranih strank podpisala v ponedeljek, 17. februarja. Kot je naravno, nas je predvsem zanimalo, ali in kako ta sporazum omenja problematiko slovenskih narodnih manjšin izven matice. Če smo pravilno brali, sporazum to problematiko omenja na dveh mestih. Ko govori o poglobitvenih nalogah in ciljih vlade, pravi, da bo na področju zunanje politike "urejal status slovenskih manjšin v sosednjih državah in status zdomcev in izseljencev" (točka 5, poglavje A). Sporazum v poglavju G, točka 3 pa predvideva "vzpodbujanje prisotnosti slovenske kulture v svetu, med Slovenci po svetu in narodnostnimi manjšinami".

Kot vidimo, gre za splošna, načelna stališča, ki bodo ostala na ravni visoko donečih besed, če se ne bodo v ustreznih zakonskih in drugih ukrepi udeležila v vsakdanji praksi. Če pomislimo, da živi četrtina slovenskega naroda izven meja matice, bi upravičeno pričakovali od pravkar sklenjenega sporazuma nekaj več pozornosti manjšinskemu in zdomskemu oziroma izseljeniškem problemu. Konec koncev tega problema ne gre imeti le za deficitarno postavko, saj morejo manjšinci, zdomci in izseljenci v določenih okoliščinah veliko dobrega narediti za celotni slovenski narod.

Vsaka sodba pa je v tem pogledu gotovo preuranjena, saj za urejanje manj-

šinskega, zdomskega in izseljeniškega vprašanja ni dolžna skrbeti le vlada, temveč so za to pristojni tudi ostali institucionalni organi, zlasti parlament in ne nazadnje vsak državni poslanec.

V zamejstvu seveda z velikim zanimanjem pričakujemo, zlasti v tem pogledu, nadaljnji razvoj dogodkov.

DL

PRVI SADOVI SRBSKE OPOZICIJE

SAŠA RUDOLF

Srbska opozicija je požela prve sadove trimesečnih množičnih manifestacij, ki so skupno z mednarodnim pritiskom ošibile Miloševićovo vlado. Prvič po letu 1945 ima večino v beograjskem občinskem svetu skupina protirežimsko usmerjenih strank. Izvolitev Djindjića pa je le prvi korak k demokratizaciji srbske družbe, pravijo voditelji opozicijske koalicije *Skupno*, ki se že pripravljajo na nove predsedniške volitve. Toda če bo tudi v prihodnjih mesecih režim ohranil popolno nadzorstvo nad mediji, potem opozicija nima večjih izgledov za volilno zmago. Dokaj lažje je namreč priti do volivcev in jih prepričati v mestih, kjer delujejo neodvisni mediji, kot pa v manjših krajih in deželi, kamor sežeta le strogo nadzorovana državna radiotelevizija in prorežimsko usmerjeni dnevni tisk.

Spremembe zahteva tudi Evropska skupnost, ki je na seji zunanjih ministrov izdelala operativni program. Ta vsebuje pogoje tako za BiH kot za Zvezno Jugoslavijo in Hrvaško. Kriteriji se od primera do primera razlikujejo glede na stopnjo spoštovanja demokratičnih načel, človekovih pravic, pravne države in zaščite manjšin, vendar jih bodo vlade morale upoštevati in spoštovati, če želijo poglobiti trgovinsko sodelovanje in pogodbene odnose z Evropo.

Kritikam na račun Miloševića se je v zadnjem času pridružil tudi črnogorski premier Djukanović, ko je v intervjuju dejal, da je srbski predsednik človek preživete politične misli brez sposobnosti za strateško gledanje na izzive, ki čakajo Zvezno Jugoslavijo. Milošević je glavna ovira, je še dodal Djukanović, za razvoj Srbije in Jugoslavije. Pri tem je seveda pozabil, da se v Podgorici poslužuje za zatiranje opozicije podobnih metod kot Milošević v Beogradu.

PO KONGRESU DSL

OD STALINIZMA DO SOCIAL-DEMOKRACIJE

Dolgi marš od stalinizma do socialdemokracije, ki ga je pogumno začel Berlinguer ter boječe in brez prepričanja nadaljeval Occhetto, je v nedeljo zaključil D'Alama.

Po eni strani bi morali ta nujno dolgotrajni razvoj pozdraviti, ker pomeni dokončno osvojitve načel zahodne demokracije in možnost normalnega sodelovanja brez presodkov z drugimi političnimi silami. Toda ob tem dejanju, ki se je v prvi fazi začela z nastopom Oljke na parlamentarnih volitvah, se skrivajo tudi določene težnje, ki niso prav nedolžne. Želja, da bi bivšo partijo spravil na oblast, je D'Alama dala toliko zagona, da ga je vrglo celo naprej, preko nejasnih meja socialdemokracije in ga na sam praznični dan postavilo v konflikt s sindikatom, ki je bil doslej najzvestejši podpornik DSL kot nadaljevalke delavske stranke. Tej vlogi se je D'Alama v rimski športni palači niti ne tako srmežljivo odpovedal, saj je pristal na diferencirane plače in na razgraditev socialne države. Odločil se je torej za zavestno žrtvovanje ljudskih mas, da bi okreplil Prodijevo vlado, ki je primorana zaradi Evrope vsiliti nove žrtve. Rimski kongres je dokončno odklopil Bertinottijeve komuniste, ki so s svojim izsiljevanjem že nadležno pogojevali vlado, pač pa je odprl vrata Berlusconi, ki postaja več kot potencialni zaveznik. V srednjeročni perspektivi postaja televizijski magnet celo edini D'Alamov partner v vladni koaliciji. S tem bi na en mah dosegel več stvari: dobil bi trdno večino v obeh vejah parlamenta, izključil bi obe skrajnosti Bertinottija in Finija, redimenzioniral bi krščanske demokrate, ki bi ob morebitni združitvi lahko takoj postali najmočnejša stranka in obenem tudi najvplivnejša, saj je med vsemi silami v današnjem parlamentu edina, ki ima državotvorno izkustvo.

To so seveda D'Alemovi računi brez krčmarja, ker bi mu ob taki operaciji prenovitelji gotovo odščipnili več odstotkov, Fini pa prav tako gotovo ne bi prepustil svojih Berlusconi, ki do sedaj še ni bil sposoben preleviti svojega podjetja v pravo stranko. To se mu verjetno tudi ne bo nikoli posrečilo. D'Alama se mora zavedati, da zavezništvo z Berlusconijem ni in ne more biti trajna rešitev, ker bi ga sicer utrdilo na oblasti, a bi mu dokončno pobralo ljudsko glasje.

- SERGIJ PAHOR

KITAJSKA

ODŠEL JE MALI KRMAR

MIRO OPPELT

Na Trgu nebeškega miru v Pekingu je bilo uradno slovo od pokojnega kitajskega voditelja Deng Xiaopinga. Prav ta trg pa predstavlja, a le za Zahod, madež v velikem podvigu, ki ga je rajni izpeljal s tem, da je uresničil na Kitajskem tržni sistem, čeravno v prisilnem jopiču komunistične ideologije. Represija kitajske pomladi 1989. leta na trgu Tienanmen v azijskem okolju le malo pomeni. Veliko več tehta dejstvo, da je po Maovi smrti Deng omogočil za desetletje letno povprečno rast gospodarstva za deset odstotkov. S pozivom - obogatite se - je spremenil življenje skoro četrtini človeštva. Beda ni revolucija, je dejal. Gospodarski in tehnološki razvoj je sicer uresničil na račun demokracije. V bistvu je ravnal kot stari kitajski cesarji, ki so sprejemali moderne dosežke, ne pa sodobnih idej. Uvedel je kapitalizem v konfucijski omaki. Sicer pa ni imel veliko drugih izbir. Kitajska je v stoletjih pretrpela vojne, katastrofe, dolga obdobja anarhije.

Zavedal se je, da lahko ohrani enotnost države le z nadzorstvom partijskega sistema. Po katastrofah maoizma in kulturne revolucije se mu je posrečilo odpraviti marksistično-leninistično gospodarstvo in ohraniti politično disciplino. Naslednikom je prepustil velike odgovornosti, saj so se v notranjosti izoblikovale močne interesne skupine, razširila se je korupcija. Ugledni francoski kopnavalec kitajske stvarnosti Alain

Peyrefitte svari pred zahodnim gledanjem na dogajanja in ugotavlja, da se je Deng Xiaoping posrečilo obvarovati Kitajsko pred razpadom, kar ni uspelo Gorbačovu v nekdanji Sovjetski zvezi. Oblikoval pa je tudi začetke demokracije na krajevni ravni. Nadeja se, da bodo nasledniki gojili do njega spoštovanje, kot ga je sam do Mao Tse Tungga z nadaljevanjem modernizacije in odprtosti ter postopnim širjenjem svobode.

Država, ki utegne postati v dvajsetih letih prihodnjega tisočletja prva gospodarska vellesila na svetu, potrebuje modre državnike, ki bodo kos mnogim velikim odgovornostim. Že julija letos bodo postavljeni pred preizkušnjo ponovnega prevzema suverenosti nad Hong Kongom. Zavezništvo za odprtost so dokazali že s tem, da na dan Dengove upepelitve niso odpovedali obiska nove ameriške državne tajnice Albrightove. Ob nedavnih znakih zaostitve v zvezi s Taiwanom, ki so kazali na nacionalistično zaostitve, bi se morali zgledovati po Mao Tse Tungu. Nekdanji ameriški državni tajnik Kissinger je v svoji knjigi omenil tajno potovanje v Peking leta 1971. Mao mu je dejal, da je Taiwan manjše vprašanje, večje je svetovno. Za sedaj, je dodal, se mu lahko odpove, nanj bom pomislil čez sto let. Upati je, da bo kitajsko vodstvo znalo ločiti trajno od taktičnega, kot je v tradiciji kitajske tritisočletne omike.

1. MARCA BO ZBOR ZADRUGE PRIMORSKI DNEVNIK

V soboto, 1. marca, bo v prostorih tržaškega velesejma z začetkom ob 15. uri ustanovni zbor zadruga Primorski dnevnik. Na zboru bodo začeli sprejemati nove člane, ki bodo morali za vpisnino vložiti vsoto, ki gre od minimalnih 50.000 lir do maksimalnih 80 milijonov lir. Pogoja za članstvo v zadrugi sta dopolnitev 18. leta starosti in italijansko državljanstvo.

Novo zadrugo so predstavili v ponedeljek, 24. t.m., na tiskovni konferenci na sedežu Primorskega dnevnika v Trstu zjutraj, v Gorici pa popoldne. Spregovorili so predsednik ustanovnega odbora Boris Kuret, predstavnik časnikarjev Vojmir Tavčar, predsednik SSO Sergij Pahor in koordinator SKGZ Rudi Pavšič. Po njihovih besedah je bila ustanovitev zadruga, ki so jo podprle vse komponente slovenske manjšine v Italiji, v tem trenutku edina možnost, da se zagotovi preživetje Primorskemu dnevniku. Pripadnike slovenske manjšine so pozvali, naj množično pristopijo k projektu zadruga in naj se včlanijo vanjo.

SLOVENSKA POROČILA RADIA TRST NA INTERNETU

Slovenski tržaški radio, ki deluje v sklopu italijanske radiotelevizijske ustanove RAI, se že nekaj mesecev vsak dan od ponedeljka do petka vključuje z 10-minutnim dnevnikom v mrežo internet. Gre za poročila, ki jih v živo oddajajo ob 8. uri po krajevem času in vsebujejo poleg krajšega pregleda mednarodnih dogodkov domače vesti iz tržaške, goriške in videmske pokrajine, torej iz krajev, kjer živijo Slovenci. Preko interneta so vesti naše radijske postaje na voljo vsem Slovincem v domovini in po svetu. Internetov naslov (*password*), preko katerega pridemo do vesti tržaškega slovenskega dnevnika, je <http://www.tgr.tol.it> ali pa <http://www.rai.it> (v tem primeru je na home page RAI treba poiskati TGR ON LINE - MONDO ITALIA). Na zaslonu se tedaj pojavi seznam italijanskih dežel. Izbrati moramo najprej Furlanijo-Julijsko krajino (Friuli-Venezia Giulia), nato pa oddajo v slovensčini. Že v bližnji sieti boste, vedno preko interneta, lahko ogledali tudi slovenski televizijski dnevnik, ki ga slovensko uredništvo v Trstu oddaja vsak večer ob 20.30 po krajevem času.

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

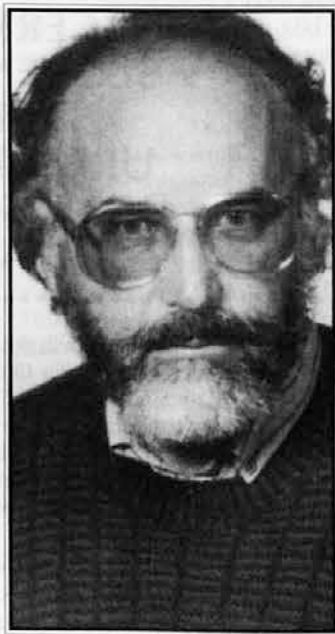
TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / DR. DANILO ČOTAR

ZA OMIKANEGA ČLOVEKA JE "BITI" VEČ VREDNO KOT "IMETI"

JURIJ PALJK

Dr. Danilo Čotar je po poklicu agronom in je v službi pri Deželni ustanovi za razvoj kmetijstva (ERSA). Kdor ga pozna, ve, da je predvsem velik humanist, kar tudi jasno izhaja iz njegovih zapisov, ki jih objavlja v našem tedniku, katerega stalni sodelavec je od samega začetka, saj je sodeloval od svoje mladosti tudi pri Katoliškem glasu in Novem listu, na temeljih katerih je nastal naš časnik. Nedavno smo objavili njegovo izčrpno in odmevno poročilo o kvotah mleka, ki jih Evropska zveza predpisuje Italiji. Kdor je prebral ta zapis, je iz njega lahko jasno videl, kako dobro pozna dr. Čotar težave kmetijstva in tudi to, kako globoko človeško piše o težavah socialno ogroženih kmetov.

noma dobro uspevajo, ker ljudje cenijo izdelke iz domačega mleka. Tudi planšarji je vedno manj, a vendar lahko rečem, da se v Karnijskih Alpah trdovratno in presenetljivo držijo. Od Trbiža do Vajnta jih še zdaj vsako poletje zaživi kakih 50. Delo na planini je tudi dandanes trdo in dvomim, da je z dohodki od planinskih pridelkov trud res poplačan. Prihodnost vidim le v povezavi s turizmom.

Se Vam ne zdi, da se je današnja postindustrijska družba, v kateri vsi živimo, že preveč oddaljila od zemlje in njene obdelave in tudi zato ne razume več problemov kmeta, obenem pa je tudi obubožana za izredno bogato dubovno življenje in razmišljanje, ki ju je prav stik z zemljo dajal človeku v nedavni preteklosti?

Največji prelom v kmetijstvu je nastal takrat, ko je kmet nehali pridelovati le za preživljanje svoje družine in se je usmeril v tržno kmetijstvo. Kar pridelava, proda in potem vse upravlja z denarjem. Kmet mora slediti zahtevam tržišča in se ukloniti njegovim zakonitostim. Že ta korak je človeka do neke mere odtujil od zemlje. Ni več tista mati-zemlja, ki ga neposredno hrani brez vmesnih prehodov. Drugi preobrat v kmetijstvu je prišel z usmerjenostjo v monokulturo. Kmet nima več nekaj živine, malo sadovnjaka in vinograda ter nekaj njiv, na katere se le v večletnih razdobjih vrača ista rastlina (rotacija). Zdaj se kmet usmerja v en sam pridelek: samo koroza, sa-

mo grozdje itn. To zemljo utrjuje, škodljivcem pa je zajamčeno, da bodo tudi naslednje leto dobili na istem mestu svojo žrtev. Zato tako kmetijstvo zahteva velike količine umetnih gnojil in strupov. Pri takem kmetovanju počasi izgubiš spoštovanje do zemlje. To je zemlja, ki je ne moreš več poljubiti, ampak je le utrjena in bolna podlaga, ki potrebuje novih zdravil.

Tako pot že marsikdo odklanja in to so predvsem mladi kmetovalci. S posebnim veseljem opazujem razvoj biološkega kmetijstva, ki pomeni vrnitev nazaj, toda ne na slepo, ampak na znanstveni podlagi. Ta način kmetovanja ima vedno več privrženecov, saj tudi bolj odgovarja naši tradiciji. Kmet zopet obogati svoj poklic z opazovanjem, razmišljanjem in osebnimi izkušnjami. Ne sledi več kot avtomat naročilom veleprodajalcev, ki mu prodajajo strupe, gnojila, krmo in vse mogoče dvomljive pripomočke.

Kaj bi svetovali mlademu slovenskemu človeku, ki se v današnjih neprijaznih časih odloča za obdelovanje zemlje, za kmetijstvo ali živinorejo?

Naše kmetijstvo je v evropskem merilu skromno, zato sem bil vedno trdno prepričan, da je rešitev zanj le v smeri visoke kakovosti vsakega pridelka. To je po moje prava pot in to svetujem mladim. Zdi se mi nesmiselno v neugodnih razmerah upehano zasledovati in nikoli ne dohiteti severnoevropskih in ameriških modelov. Pri nas so vinogradniki zelo jasno dokazali, če je še bilo treba, da je izbira kakovosti, pristnosti in značilnosti domačih pridelkov edino prava. Uspelo jim je uradno uveljaviti tudi slovenski teran in obuditi iz pozabe ter ovrneti stare sorte trt. Na enako pot je treba iti tudi na drugih področjih. V živinoreji se odpirajo zanimive možnosti za kozjerejo in ovčerejo. Ljudi še vedno privlačuje čar nekdanjih izdelkov, narejenih po starih postopkih. To ni preživeto. Tudi najbolj zagrizen zagovornik tehniškega napredka potem gre in od pastirja kupi hlebec sira, izdelanega na način, ki so ga uporabljali stari Grki. Osebnost sem bil vedno zagovornik mediteranskega kmetijstva, katero nosi v sebi močan kulturni naboj, ki ga napredek ni izpraznil. V obrambi starih tehnologij so nam učitelji Francozi. Oni npr., v nasprotju z vsemi zakonodajami, na leseno škatlico z mehkim sirom izzivalno zapišejo: *au lait cru* - izdelano s surovim mlekom.

V zadnjih letih smo pričeli razmahu kmečkega turizma, t.i. zelenemu ali agrarnemu turizmu, v katerem se dejavno vključujejo tudi slovenski kmetje. Kako Vi gledate na to?

Razmah kmečkega turizma me navdušuje. Ta izbira daje kmetom

imeno priložnost, da svoje pridelke in izdelke ponudijo neposredno zadnjemu porabniku. Prepričan sem, da je to za kmeta največje zadoščenje, mora pa imeti tudi malo žilice za lepo postrežbo. Pridelki ne gredo skozi zaporedne prehode, kjer vsak odšči pne delež zase, zato je tudi zaslužek dober. Na taki kmetiji postane kmet zares neodvisen podjetnik, ki lahko da duška vsem svojim zmožnostim in tudi pride na svoj račun.

Poznamo Vas tudi kot kulturnika, saj že od samega začetka delovanja sodelujete pri slovenskih programih goriškega radia Ljudski radio. Kako je sedaj s slovenskimi oddajami?

Prejšnji Ljudski radio je zdaj postal škofijski Radio Voce (Radio Glas). Prehodna doba še traja in jo označuje negotovost. Novo vodstvo ni dobilo jasnega odnosa do slovenskega odseka, zato v tej dobi bolj živitarimo in bojim se, da bo nastopila naveličanost. Za radio smo vsi sodelavci veliko dali, a tudi dobili. Osebnost me je vsakotredensko predavanje (zvrstilo se jih je več kot 500) prisililo, da sem se spoprijel in poglobil najrazličnejše teme, katerih se sicer ne bi lotil. To je bilo skoraj dve desetletji neprekinjeno premišljevanje in spoznavanje.

Kot kritičen opazovalec naše manjšine gotovo poznate najbolj pereče težave slovenske manjšine. Katere so najbolj nujne naloge Slovencev v Italiji v sedanjem trenutku?

Zdi se, da Italija res misli na zaščitni zakon za slovensko manjšino. Zdaj je najvažnejše, da se izkazuje enotni v zahtevah. To že vsi ponavljamo in mislim, da je v tem trenutku res poglavito. Sicer pa smo lahko razdeljeni in vsak po svoje, kot se za Slovence spodobi. Ker smo že taki, povem še jaz svojo. Zame je svet narejen iz majhnih stvari in velike stvari se ne drže skupaj, če se majhne ne skladajo. Ko bi znali biti narodno zavedni v majhnih, vsakdanjih zadevah, potem bi nam bile tudi pomembne rešitve skoraj navržene.

Kot sodelavec Novega glasa bi najbrž radi povedali našim bralcem nekaj besed in obenem izrazili tudi svoje mnenje o časniku.

Novi glas mi je všeč, ker je pridobil neko kulturno širino. Najbolj cenim korenite analize raznih vprašanj in globlja razmišljanja. Tednik ne sme prinašati le kopice kratkih novic, ampak mora bralca voditi po miselnih poteh, na katere bi morda sam težko prišel. V tedniku mora biti po mojem vsaj ena tretjina takih člankov, ki bralca pritegnejo, da jih prebere od začetka do konca. V tem je razlika od dnevnika, ki je nujno izdelan v hitri in bolj površno in ga potem tudi bralec kot takega sprejme. Tednik je nekje na pol poti med dnevnikom in revijo in v njem morajo imeti članki neko težo. Novi glas je na tej poti in to najbolj cenim.

Dr. Čotar, povejte nekaj o sebi, mladosti, študiju in svojem sedanjem delu!

Rojen sem bil, ko je bila druga svetovna vojna na višku. Mati je bila Kraševka, oče pa je Vipavec. Pred kratkim je dopolnil 90 let in še vedno rad prebira Novi glas. Osnovno šolo sem obiskoval v Gorjanskem, nižjo srednjo v Gorici, klasični licej pa v Trstu. Študiral sem na Katoliški univerzi Srca Jezusovega, kjer je fakulteta za agronomijo veljala in velja še danes za eno boljših v Italiji. Na univerzi se mi je zdelo zelo zanimivo, da sem imel pri študiju manj težav kot tisti, ki so imeli za seboj kmetijsko šolo. Od takrat sem klasični licej še bolj cenil. Vse počitnice v otroških letih sem preživel kot kravji pastir na Krasu. Ljubezen do narave in zemlje, globoko spoštovanje kmečkega dela in pridelkov mi je vcepila nona po materi, Marija Terčon, ko sem prvih deset let svojega otroštva preživel ob njej v majhni kraški vasi Klanec pri Gorjanskem. Nona mi je tudi prva pokazala, kako se iz mleka izdelava sir. Te umetnosti se je naučila od tolminskih ovčarjev, ki so pozimi prihajali s čredami na južne kraške gmajne.

Kakšno je stanje kmetijstva danes v Italiji?

Italija je članica Evropske zveze, kjer je avantgardno kmetijstvo razvito v severnih državah. Poleg tega je Evropska zveza zašla s pridelki v presežek. To ne velja le za mleko, ampak tudi za žita, sadje, zelenjavo, vino itn. Za naše značilne mediteranske pridelke imajo vedno v ponudbi nadomestek: namesto vina pivo, namesto olivnega olja semensko. Res pa je tudi, da prihaja od Evropske zveze posameznim članicam veliko prispevkov, le da so ti večinoma namenjeni velikim ter močnim kmetijam in zadrugam. Majhni in skromni kmetje niso deležni posebnih ugodnosti. Skoraj bi rekel, da gre razvoj v smeri veleposestva, kakor je bilo v času gospodarske. To me straši, ker v bistvu pomeni, da bodo majhni še manjši in revni še revnejši.

Kakšna je stvarnost in kakšne so težave slovenskih kmetov v naši deželi, tako v Benečiji, na Goriškem kot tudi na Tržaškem?

Slovenski kmetje v deželi so se prav dobro znašli tam, kjer so razmere ugodne za vinogradništvo in zadnje čase tudi za oljke, to se pravi na delu Krasa in v Goriških Brdih. V velike težave so zabredli tam, kjer je bila glavna dejavnost živinoreja in to je del kraške planote in ves pas ozemlja od Beneške Slovenije čez Tersko dolino in Režijo do Kanalske doline. Zadnje čase sem z veseljem opazil odpor proti temu propadanju posebno pri živinorejcih, ki jih združujeta zadrugi sirarni v Ažli za Benečijo in v Ukvah za Kanalsko dolino.

Znani ste kot strokovnjak za sirarstvo. Bi opisali na kratko to svojo izkušnjo?

Za sirarstvo sem opravil diplomski študij na isti fakulteti, ki sem jo prej obiskoval kot študent.

Inštitut je vodil profesor Bottazzi, ki je bil že tedaj avtoriteta za mlekarstvo mikrobiologijo. Tu sem si dokončno utrdil prepričanje, da je treba v sirarstvu ovrneti stare izdelke, značilne za okolje, v katerem so se prekalili in ki nosijo trajen pečat svojega izvora. Ta načela sem vneto in dosledno zagovarjal v vsej dobi svojega službovanja. Imel sem srečo, da sem kot javni uslužbenec lahko opravljal tako delo, ki mi je bilo všeč in ki bi ga najrajši opravljal, tudi ko bi bil v svobodnem poklicu. Včasih sem se moral boriti za to, a je trma obveljala. Skozi vso delovno dobo sem bil tehnolog in strokovni svetovalec za zadrugne sirarne v deželi. Veliko ur sem preživel v neposrednem stiku z živinorejci, mlekarji in sirarji. Izven službe sem dosti prostega časa posvetil zasebnikom, ki so me prosili, da bi jih učil sirarstva. Tako sem znanje posredoval lepemu številu učencev od notranjskih ovčarjev do ladinskih kozarjev v dolini Cellina. Največ zadoščenja sem imel s preprostimi kmečkimi gospodinjami, ki so takoj poprijele in vse razumele, kakor da bi imele spomin na sirarska opravila še od davnih časov zapisan nekje v podzavesti. Za to delo nisem nikoli zahteval plačila, ker sem globoko prepričan, da bi moral vsak človek svoje izkušnje nuditi bližnjemu brez ljubosumja. Po mojem spada to k omiki in za omikanega človeka je "biti" več vredno kot "imeti".

Kakšno je stanje na tem področju danes in kako to, da je v naši deželi vedno manj planšarij, če seveda sploh še so?

Nekoč je bilo v Furlaniji na stotine majhnih zadrugnih sirarn. Vsaka vasica je imela svojo. Zdaj se je to spremenilo. Sirarne so redkeje, so srednje velike in več-

MESTO IN VLOGA
LAIKOV V CERKVI (7)

ZVONE ŠTRUBELJ

TEOLOGIJA DUHOVNIŠKEGA POSVEČENJA
IN LAIKI

Zanimivo je, da pri analizi teme "laiki in Cerkev" ne moremo obiti teologije duhovništva. Teologija duhovniškega posvečenja se je izoblikovala sorazmerno pozno in po drobcih. IV. lateranski koncil (1215) je določil, da lahko opravljajo evharistijo samo po pravilih posvečeni duhovniki. Koncil v Firencah (1439) je uvrstil duhovniško posvečenje med sedem zakramentov. Tridentinski koncil ni podal celostnega nauka o posvečenju. Potrdil je tradicionalno stališče in izoblikoval nauk le v vidikih, ki so sporni v odnosu do reformatorjev. To so naslednje točke: duhovniško posvečenje podeli oblast obhajati evharistijo in odpuščati grehe, koncil potrjuje zakramentalnost duhovniškega posvečenja in neizbrisno znamenje.

Šele potridentsko obdobje je sistematično izdelalo teologijo posvečenja, pri tem pa je težilo k pretiranemu in pristranskemu prikazu nekaterih posebnosti, predvsem zaradi apologetične drže do protestantov. Žal se je pri tem izgubila povezava med posvečenimi osebami in Cerkvijo kot konkretno skupnostjo verujočih. Nasprotno od cerkvenih očetov in izročila prvega tisočletja, ko je bil v veljavi eklezialno pnevmatološki model (v katerem je bila konkretna - lokalna - skupnost vernikov upoštevana kot subjekt soodločanja pri vseh vprašanih verskega življenja), sedaj prevlada kristološki model. Ta temelji na zakramentalni oblasti. Duhovnik podeljuje zakramente in to je njegova specifičnost. S tem pa postane posrednik med Kristusom in verniki in kot tak "povzdignjen", oddvojen (sakraliziran), ločen od ostalih vernikov.

Tako je prišlo do izrazite ločitve med duhovniškim stanom in konkretnim verskim občestvom, med kleriki in laiki. To je prispevalo k verski diskvalifikaciji laikov in k pretirano strogi, stanovski in posledično, tudi kvalitativni razliki med pastirji in laiki.

Še danes smo v Cerkvi v marsičem dediči zgoraj opisane tradicije teološkega vrednotenja duhovniškega posvečenja in kleriškega stanu.

Sedanja praksa službenega duhovništva je bila zamišljena v obdobju drugega tisočletja, ko je bila vez z lokalnim verskim občestvom zanemarjana ali celo pretrgana. Tako je še danes v veljavi splošna (univerzalna) cerkvena zakonodaja, ki za vse kandidate za duhovništvo predvideva iste pogoje in jih celo v podrobnosti načrtuje. Poklic za duhovništvo je osebna stvar. Itinerarij izobraževanja je točno določen. Lokalna cerkev nima pri izbiri kandidatov besede, tudi ne more bistveno vplivati na pogoje duhovnikovega delovanja. Laiki in duhovniki lokalne cerkve nimajo odločilne besede pri nastavitvi škofov, saj se izbira odloča drugje in po drugih poteh. Lokalno občestvo (župnija) ne izbira svojega pastirja; pošlje ga škof. Dejstvo, da so pastirji odgovorni ne le pred Bogom, ampak tudi pred svojo lokalno cerkvijo, nima nobene institucionalnega zagotovila. Lokalne cerkve torej v glavnem nimajo aktivne vloge pri izbiri in pri delovanju posvečenega osebja. Zanimivo je tudi to, da povezava med duhovnikom in verskim občestvom še danes ni kot tema uvrščena v priročnike za duhovnike. Ti še vedno postavljajo v ospredje direktni stik duhovnika s Kristusom. Marsikje je pri oblikovanju vodstvenega kadra Cerkve lokalna verska skupnost dana preveč v oklepaj, če že ni popolnoma odmišljena.

O tem, kako je Drugi vaticanski koncil poskušal ublažiti rigidno ločitev med pastirji in laiki, bomo razmišljali v naslednjih prispevkih.

PREJELI SMO

DRAGI!

Brez pevcev ni pesmi, pravi star pregovor. Različno-bogate so melodije in glasovi, ki jih zvesto pošiljate meni v daljno Indijo. Objemajo vsa področja in segajo v nove probleme vsakdanjega, slovenskega in mednarodnega, meni pa Novi glas podarja mnogo duhovnega, za kar se Vam iz srca zahvaljujem; komaj čakam, da se pojavi Novi glas na polici kalakutske jezuitske provincialne hiše.

Naj Novi glas nikoli ne preneha govoriti in bogatiti nas vse, ki ga radi prebiramo. Vam hvaležno vošč!

JOŽE CUKALE D.J., IZ BENGALIJE.

Calcutta, 11. 1. 97

TRETJI PASTORALNI
POSVEČENJE V
NABREŽINI

Bliža se leto 2000, ki je tudi in za kristjane predvsem jubilejno leto, s katerim se Cerkev pripravljala na tretje tisočletje. Z raznimi pripravami in pobudami smo že kar dobro seznanjeni, vendar se pojavlja vprašanje, v kolikšni meri se vsak posameznik čuti povezanega s tem dogodkom ali celo v kakšni obliki dojema povezanost vseh kristjanov, klerikov in laikov, v cerkveni skupnosti. Na to vprašanje je skušala najti odgovor skupina slovenskih vernikov iz vseh župnij tržaške škofije, ki se je v nedeljo, 23. februarja, sestala v Slomškovem domu v Bazovici na tretjem pastoralnem posvetovanju, ob prisotnosti škofovega vikarja msgr. Franca Vončine.

Po kratki uvodni misli, ki jo je izrekel g. Zvone Štrubelj, ki je tudi vodil razgovor, in v kateri je predvsem poudaril pomembnost Drugega vaticanskega koncila za novo vrednotenje vloge vsakega kristjana v Cerkvi, se je razvila živahna debata. Iz številnih posegov je bilo razvidno, da je v naši skupnosti še prisotna tista ločnica med duhovniki in

laiki, ki je bila značilna za predkoncilsko dobo. Starejše generacije so še obremenjene s preteklostjo in po naših župnijah je premalo prisotna kateheza odraslih, ki bi poglobljala versko znanje. Graditi bi bilo treba tudi na mladih, ki predstavljajo prihodnost, toda splošna ugotovitev je bila, da se mladi premalo zanimajo za verska vprašanja, ki so obnem tudi vprašanja našega vsakdanjega življenja. Sploh je opazno, da se mladi neradi vključujejo v javno življenje, za kar bi bil potreben globlji razmislek. Zato je tudi nedeljsko srečanje v Bazovici izzvenelo v zaključku, da je treba na prihodnja pastoralna posvetovanja privabiti večje število mladih, da bi se tako tudi sami zavzeli za skupne probleme in se do njih opredelili.

Posvetovanje se je dotaknilo tudi druge točke dnevnega reda, to je delovanja župnijskih svetov. Tudi tukaj so prišli na dan številni problemi, ki so neposredno povezani z narodnostno mešano sestavo naših župnij. Pomanjkanje čuta pripadnosti isti cerkveni skupnosti med obema narodoma in tržaški škofiji je bilo sicer že

razvidno tudi pri prvem delu posvetovanja, toda praktične težave se pojavljajo predvsem v posameznih župnijah. Ponekod jih že rešujejo, čeprav splošnoveljavnega modela še nismo odkrili. Je pa to problem, ki terja odgovor že zaradi dejstva, da pripadamo istemu božjemu ljudstvu.

Živahnost razgovorov, število posegov in iskrena zavze-

tost vseh diskutantov za skupno rast v verski in cerkveni skupnosti kažejo, da so taki posveti zelo koristni in potrebni tudi za vsakega posameznika. Zato se je bazovsko srečanje končalo s sklepom, da pripravimo taka srečanja pogosteje, ker se nabere preveč vprašanj za eno ali dve srečanja na leto.

L. ROTH

CERKEV
V SLOVENIJI
TERJA
UREDITEV
ODNOSOV
Z DRŽAVO

Glavni urednik slovenskega verskega tednika Družina dr. Janez Gril je v zadnji številki pojasnil stališča glede stanja in urejanja odnosov med Cerkvijo in slovensko državo. Pri tem je poudaril, da bi morala nova vlada o tem sprejeti jasno opredelitev in tudi ukrepe. V svojem komentarju, ki ima naslov *Sprenevedanje ne vodi nikamor*, Janez Gril poudarja tudi naslednje:

"Če slovenske politične stranke mislijo resno, ko govorijo o demokraciji, družbeni

pravičnosti in vključevanju v različne mednarodne ustanove, potem bodo morale po evropskih merilih urediti položaj krščanskih Cerkev in drugih verskih skupnosti. Sedanji odnos države do njih je daleč pod evropsko ravni. Katoliška Cerkev se kot verska in moralna avtoriteta ne more in ne sme istovetiti z nobeno politično oblastjo. Odločno pa podpira vse tiste politične sile, ki si prizadevajo za demokracijo, mir, sožitje, spravo, popravilo krivic, spoštovanje človekovih pravic, celotni razvoj človeške osebnosti in za vse tiste vrednote, ki takšen razvoj omogočajo in spodbujajo. Mednje sodijo tudi verska svoboda, pripadnost verskemu občestvu, pluralizem pogledov na svet, spoštovanje različnosti. Kdorkoli krši katero teh vrednot, mora računati tudi na moralno obsodbo takšnega početja tako s strani katoliške kot tudi drugih krščanskih Cerkev.

Urejanje odnosov s katoliško Cerkvijo je bilo v preteklih letih izjemno neučinkovito in nedosledno. Vsi poskusi, da bi na novo določili njen položaj v družbi, so pri starih političnih silah vzbudili močan odpor. S svoje strani so ga podpisovala tudi nekatera javna glasila in posamezni časnikarji, ki so pristransko, nepopolno in zavajajoče obveščali javnost. Ena takšnih politikantskih in časnikarskih neresnic je povezovanje vračanja cerkvenega premoženja s fevdalno družbo, ki da grozi slovenski družbi. Takšno početje ni samo neumestno in neokusno, temveč tudi žaljivo. Najhuje pa je to, da pri teh ljudeh ne gre za nevednost in neznanje, marveč za hudobijo. Ker vedo, kako so odnosi med Cerkvijo in državo urejeni v demokratični Evropi in kako si slovenska Cerkev ne prizadeva za nič drugega kot za evropsko primerljivo mesto v slovenski družbi, je njihovo zavajajoče obveščanje javnosti vredno še toliko bolj odločne zavrnitve in obsodbe.

V katoliški Cerkvi - je v svojem komentarju še zapisal Janez Gril - si bomo še naprej prizadevali za strpno in dialogsko razreševanje vseh odprtih vprašanj. Če bomo pri tem še naprej naleteli na povsem gluha ušesa, hkrati pa doživljali ponavljajoče napade na vero in Cerkev, se bomo morali pomoči obrniti drugam. Kršitev človekovih pravic ni samo narodno, temveč mednarodno vprašanje. Pri njihovem urejanju so udeležene različne mednarodne ustanove."

M.

IZVIRNOST

PETER STEFANOVIČ

Govoril sem že o ustvarjalnosti. Skušal bi pogledati isto stvar z njene druge, pomembne plati - s strani izvornosti, originalnosti. Tudi ta je eden izmed mitov današnje družbe: vsi bi radi bili ustvarjalni in tudi originalni, posebni, enkratni. Ta težnja je s krščanskega stališča ne samo dovoljena, temveč je ena izmed temeljnih zahtev in doprinosov krščanstva človeštvu nasploh: gre za pojmovanje dostojanstva osebe v njeni enkratnosti in neponovljivosti.

V tem, da današnji človek teži k originalnosti, lahko vidimo zelo pozitivno držo, ki - kot ustvarjalnost - kliče po krščanstvu. Velikokrat smo namreč lahko pričeli izenačenju vseh tistih, ki bi radi bili originalni. Recimo, da gre za neko vrsto tragične igre. Človek bi rad bil poseben, na koncu pa postane prav takšen kot vsi drugi, ki želijo isto. Svet se potem napolni z brezoblično množico ljudi, ki so hoteli postati enkratni, vendar so na koncu prišli do enakosti; vsi so si nekam enaki. Usoda se tako grdo poigrava s temi nesrečneži in originalnost ostaja visoka vrednota, ki je skoraj nihče ne doseže.

Da bi bolje razumeli izvornost, originalnost, si poma-

gajmo z analizo same besede: v slovenščini izvornost izhaja iz besede izvir ali izvor, v latinščini in romanskih jezikih izhaja originalitas iz besede origo, spet izvor. Originalen, izviren je tisti, ki je povezan s svojim izvorom, s svojimi koreninami. Splošno banalno pojmovanje originalnosti pa meni, da mora biti originalni človek popolnoma drugačen in torej ločen od vseh prejšnjih, ločen od tradicije, navad, staršev, učiteljev in vsakršnih vplivov. Takšen izkoreninjen človek pa je oseba brez koordinat in se v tem svetu ne zna orientirati - izgubi se v največji banalnosti, v preprosti podobnosti z vsemi, ki so zapadli v neuspelo originalnost.

Krščanstvo nam lahko torej nudi poleg ustvarjalnosti tudi izvornost. Treba se je vrniti k osebi, k njeni enkratnosti in neponovljivosti, k njenemu izvoru. Kje pa je izvor osebe? Kje so njene korenine? Prav gotovo tam, kjer je oseba najbolj posebna, enkratna. Bolj ko se spuščamo v globine duše, bolj spoznavamo človekovo enkratnost. Na daleč se nam ljudje lahko še zdijo podobni, od blizu pa opazimo razlike; tudi duše so na površini skoraj enake, ko pa stopamo v globino, začnemo odkrivati enkratnost osebe, dokler ne pridemo, če sploh lah-

ko, do tiste skrite kamrice, kot pravi Cankar, kjer nosi oseba svoje najsvetejše, ki mu ne moremo dati imena. Tam so korenine osebe, tam je človek poseben, tako enkratno, da ga ne moremo poimenovati. Tam se nahaja srce osebe, ki je edinstvena in je prav zato ne moremo ne popolnoma spoznati ne izraziti.

Zato je krščanstvo lahko izrednega pomena za ustvarjalnost in izvornost. Največji zaklad krščanstva je njegova bogata duhovnost. Zelo na kratko bi lahko rekli, da je duhovnost življenje v Sv. Duhu. Ne smemo je zamešati z nesnovnim, razumskim ali neko megleno angelologijo. Bistveni element duhovnosti je Sv. Duh, ki človeka vodi in mu razodeva Boga. Kjer ni Svetega Duha, ni duhovnosti v krščanskem pomenu besede. Duhovnost je torej osebni dialog, odnos in nikakor neko prazno poglabljanje v samega sebe, potapljanje v globine lastne samote. Res pa je, da je Sv. Duh tisti, ki pozna človeka in pozna Boga, človeku torej lahko razodeva njegovo notranjo enkratnost, podoba božje enkratnosti in mu obnem daje silo, moč, da to enkratnost tudi skuša uresničiti navzven. Daje mu možnost, da iz osebe, ki je lahko še splošna, naredi osebnost, ki je že nekaj enkratnega. Zaradi tega je krščanstvo lahko izvor izvornosti.

NAPREDOVANJE KRŠČANSKE LJUBEZNI DO BLIŽNJEGA

MARJAN DROBEŽ

Na občnem zboru dobrodelne ustanove Karitas v koprski škofiji, ki je bil prejšnja sobota na Mirenskem Gradu, so ugotovili novo napredovanje in uveljavljanje novih oblik ljubezni do bližnjega. Ravnatelj Škofijske Karitas Albert Štrancar, sicer župnik v Črnem vrhu nad Idrijo, je v poročilu zapisal, "da se Cerkev na Primorskem vedno bolj zaveda, da brez tretje razsežnosti, to je karitativne usmeritve in delovanja, ne more živeti. Služenje revnim in drugim potrebnim je namreč ena pomembnih nalog Cerkev, ki pa jo mora še bolj razviti in razširiti, da bo njeno učenje potrjeno z deli. Zaradi tega smo sodelavci Škofijske Karitas na razne načine in v različnih oblikah sprožili zanimanje in utrdili karitativno misel tako med kristjani kot tudi med vsemi ljudmi. Pri tem pa naša Škofijska Karitas deluje samo z eno zaposleno osebo, vsi ostali pa so prostovoljni sodelavci." Jožica Ličen, članica tajništva Škofijske Karitas, ki deluje zlasti v Vipavski dolini, pa je v svojem delu poročila za udeležence občnega zbora tudi zapisala, da "materialna pomoč trpečim in drugim potrebnim ni zgolj velika akcija zbiranja pomoči po župnijah, temveč pomeni predvsem nagovarjanje ljudi k solidarnosti in ljubezni do bližnjega. Tudi dajanje paketov in plačevanje položnic ljudem v stiski ni le del neke akcije in prizadevanj, temveč dokaz razumevanja in dajanja pomoči trpečim in potrebnim." Gospa Jožica Ličen je napisala tudi naslednje: "Ljudje nam večinoma zaupajo in od nas

pričakujejo včasih več, kot zmoremo. K nam se obračajo z različnimi težkimi problemi, zato bi potrebovali primerno usposobljene svetovalce. V položaju »tukaj in zdaj« pa lahko le poslušamo, dajemo pogum in ljudem v stiskah stojimo ob strani. Veliko ljudi od ustanove Karitas tudi pričakuje, da bo sposobna preskrbeti »krščanskega človeka«, ki bi negoval njihovega ostarelega in bolnega svojca, pomagal v gospodinjstvu ali varoval otroka."

STVARNI PODATKI

V poročilu o delu Škofijske Karitas v lanskem letu je naštetih veliko podrobnosti in podatkov o najrazličnejših oblikah pomoči, ki jih ta ustanova daje in zagotavlja ljudem v stiskah. Lani je Karitas na območju škofije 780 domačim družinam in posameznikom razdelila 62 ton hrane in higienskih potrebščin. Pomagala je tudi 1000 beguncem iz različnih območij nekdanje Jugoslavije in tujcem. 55 družinam je Karitas pomagala pri plačilu položnic ali drugih zapadlih obveznosti. 610 otrokom je pomagal s šolskimi potrebščinami. Več kot 2500 oseb se je v skladiščih Karitas stalno ali začasno oskrbovalo z oblačili, obutvijo, posteljnino in z različnimi drugimi predmeti za gospodinjstvo. Večje količine oblačil, obutve, zdravil in tudi hrane so bile prepuščene župnijskim ustanovam Karitas drugod v Sloveniji oz. poslani tudi na Hrvaško, v Bosno in Hercegovino, Albanijo in v misijone v Afriko. Ljudje prihajajo po pomoč po določenem urniku, kdor pa v skladišče Karitas ne more priti, mu sodelavci te ustanove pomoč

pripeljejo na dom. Pri tem ugotavljajo, da v večini primerov poleg materialne revščine obstaja še druga stiska, "tako, da smo tisti, ki se s temi ljudmi srečujemo, večkrat tudi svetovalci oz. poslušalci." Precejšnjo skrb namenja ustanova rednim obiskom osamljenih, ostarelih, bolnih ali drugače preizkušenih oseb. Pri tistih, ki nimajo svojcev, je to pogosto edini stik z domačim krajem. Samo ob lanskem Božiču je bilo obiska ali vsaj voščilnic Karitas deležno nad 7 tisoč ostarelih in bolnih ljudi na Primorskem. Na območju Idrije in Cerkna pomaga Karitas tudi ostarelim ljudem pri košnji in spravlanju sena, pripravi drv za zimo, odstranjevanju snega in prinašanju vode za živino. Sodelavci ustanove katoliškega navdiha nudijo tudi pedagoško pomoč otrokom, ki jim gre slabo v šoli. Številna ur, uporabljenih za najrazličnejše dejavnosti, prostovoljnega dela torej, sodelavci Karitas ne izračunavajo, saj je zanje najbolj važno to, "da pomagajo ljudem in v koprski škofiji širijo karitativno miselnost."

DO LETA 2000 KARITAS V VSAKO ŽUPNIJO NA PRIMORSKEM

Na uvodnem mestu brošure, ki vsebuje poročilo o delovanju Škofijske Karitas Koper v lanskem letu, je objavljena molitev papeža Janeza Pavla II. v pripravi na jubilej katoliške Cerkev l. 2000. Poslanstvu Karitas je bila namenjena tudi maša, ki jo je po občnem zboru daroval koprski škof Metod Piriš. V poročilu je poudarjena tudi pomoč, ki jo slovenski Karitas nudijo italijanske Karitas iz Furlanije-Juljske krajine. Ponovljeno je bilo geslo o tem, da bodo do l. 2000 ustanovili Karitas v vsaki župniji na Primorskem. Zdej ta ustanova deluje v 92 od skupaj 207 župnij, kolikor jih je na Primorskem. Karitas torej za zdaj deluje v 44,4 odstotkih obstoječih župnij v koprski škofiji.

BESEDA ŽIVLJENJA

3. POSTNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

MOJZESOVİ TABLI IN KRISTUSOV KRIŽ

Postni čas, ki ga je že skoraj polovica za nami, pogosto primerjajo napornemu vzponu na goro poveljanja, kjer se srečamo z vstalem Kristusom. Post pomeni odpoved, post pomeni žrtev, ki pa ni sama sebi namen, ampak hoče - kot molimo v mašnem hvalospevu tega časa - biti učni pripomoček v božji šoli: pomaga nam "krotiti našo sebičnost in odpira naša srca za stisko bližnjega", da bi posneli dobrotljivost Boga. Naši naravi, ki ji prija udobnost, odpoved in žrtev nista ljubi. Vendar pa dobro vemo, da je premagovanje samega sebe pot do resnične svobode in notranje sreče.

Sodobni človek je še bolj kot ljudje v prejšnjih časih nagnjen k temu, da mu v življenju teče vse brez napora. Toda bolje ko se mu godi, manj je miren in srečen. Življenje ne gradi na pravem temelju. Hoče si graditi srečo brez Boga, hoditi hoče po široki cesti, ki po Jezusovih besedah in izkušnjah zgodovine vodi v pogubo. Če prebiramo Sveto pismo Stare zaveze, vidimo: če so bili Judje zvesti sinajski zavezi, če so se držali božjih zapovedi, je bilo življenje naroda srečno: Bog je bil z njimi, kot jim je bil obljubil; če pa so se od zapovedi odvrnili, se je tudi Bog obrnil od njih proč. Ta zgodba se ponavlja skozi vso človeško zgodovino, toda žal se ljudje od zgodovine tako slabo učimo! Nemški filozof Nietzsche je proti koncu prejšnjega stoletja zapisal: "Razbijte že vendar ti stari tabli!" Misli je na božje zapovedi, ki jih je Mojzes dal vklesati na dve kamniti tabli. Isti mož, ki je na stara leta zblaznel, je v svet vrgel geslo: "Bog je mrtev!" Posledica tega nauka je bil strahotni nacizem s svojimi koncentracijskimi taborišči. Nauk o smrti Boga je odkrita grožnja za človeka.

Sinajske zapovedi so kakor prometni znaki, ki opozarjajo na nevarnost ob poti življenja. Seveda so to omejitve, toda koristne in rešilne. Vsebina teh zapovedi je zapisana v podzavesti vsakega človeka, če Boga Svetega pisma pozna ali ne. Deset zapovedi - to priznavajo tudi brezverni humanisti - je temelj vsake zdrave človeške morale, ki ureja medsebojne odnose na različnih ravneh. Kdor se upre zoper božje zapovedi, se obrne proti človeku samemu. Izbral je pot, ki zanesljivo vodi v pogubo.

Ob življenjski poti Kristusovih učencev pa je poleg dveh tabel božjih zapovedi še drug, zelo zgovoren in pomemben "prometni znak". To je Kristusov križ, znamenje naše vere, naše povezanosti z Jezusom od krsta dalje, znamenje našega odrešenja. V vsakdanji govorici pomeni "križ" nekaj težkega, naporega, preizkušnje. Po nauku evangelija pomeni umiranje, darovanje samega sebe do konca - po Jezusovem zgledu, ki je na križu za nas prelil zadnjo kapljo krvi. Zato je križ znamenje naše poti v srečno življenje - srečno tukaj v vsakdanjih težavah, srečno v poveljani večnosti. Križ s svojo obliko kaže dve smeri: navpično ljubiti Boga - in vodoravno - ljubiti ljudi okoli sebe. Povzema torej bistvo krščanstva, dveh temeljnih zapovedi. Naj nas znamenje križa, s katerim (upam) začnemo svoj dan, opominja in krepi, da bi tisti dan, vsak dan, hodili po smeri, ki nam jo kaže Kristusov križ.

POSVEČENI V KOPRSKI ŠKOFIJI

V škofiji je bilo 1.1.1997 inkardiniranih 177 duhovnikov, 132 v dušnem pastirstvu, 17 upokojenih, 6 med izseljenci, zdomci in v zameststvu, 3 v misijonih.

Povprečna starost duhovnikov je 54 let. Od 25 do 35 let starih je 31 duhovnikov (18%), od 36 do 45 let 21 duhovnikov (12%), od 46 do 55 let 47 duhovnikov (27%), od 56 do 65 let 27 duhovnikov (15%), od 66 do 75 let 29 duhovnikov (16%), nad 75. letom 22 duhovnikov (12%).

Redovniki. V škofiji je 24 redovnikov: 11 frančiškani, 4 kapucini, 4 lazaristi, 2 minoriti in 3 salezijanci. Redovnic je 85: 4 Marijine

sestre, 19 notredamk, 5 šolskih sester, 53 usmiljenk in 3 uršulinke.

Bogoslovci in semeniščniki. Škofija ima 13 bogoslovcev; v 1. letniku je 1, v drugem 2, v tretjem 4, po dva v četrtem, petem in šestem. V malem semenišču v Vipavi je 9 gojencev: v prvem 1, v drugem 2, v tretjem in četrtem po 3.

Posvečenja. L. 1996 so bili posvečeni 3 škofijski duhovniki in dva diakona.

Umrli. Lani je umrlo 6 duhovnikov: najmlajši je bil Milan Peternej (51 let), najstarejši Karel Klinkon (90 let).

Odrasli katehumeni. V letu 1996 je v škofiji prejelo zakrament sv. krsta oz. birme 117 odraslih oseb.

POROČILO S TOKIJSKIH CEST IN ULIC (1)

V dveh delih objavljamo skoraj v celoti dolgo in zanimivo pismo našega zvestega sodelavca p. Vladimira Kosa iz daljne Japonske.

li, da je bil naval na budistične templje in šintoistične hrame večji kot pred letom dni - znamenje, da Japonci kljub svoji poganski zaverovanosti vase čutijo veliko negotovost novega leta. To se pravi: cene naraščajo in denarja primanjkuje; možganska kap in rak lovita v svojo smrtonosno mrežo zmeraj več ljudi. Da ima svet Japonsko za finančno veselilo, povprečnega Japonca ne tolaži. Potrošniški davek bo letos zlezal od dosedanjih 3% na pet. In tudi dejstvo, da je Japonska s stoletniki in stoletnicami na vrhu svetovne le-

stvice, ne jamči, da bo povprečen Japonec lahko dosegel vsaj 90 let...

Ko Japonec moli, je rahlo sklonjen pred templjem od nosno hramom in mnogo jih sklene roke, podobno kot to delamo kristjani. Namesto te drže prenekateri Japonec zaploska z dlanmi, najbrž zato, da opozori božanstvo ali božanstva nase. Nekateri budistični templji imajo na svoje pročelje pritrjeno - skoraj do tal segajočo - debelo vrvo, povezano z zvoncem; obiskovalec večkrat potegne za vrvo in odmev zvonca je močnejši od ploska z dlanmi. Ob pogledu na te vrste molitev mi

misel uhaja v dobo Stare zaveze, ko je prerok Elija na Karmelski gori vzpodbujal poganske svečenike, naj glasneje kličejo svoje bogove, ki jih je morda premagal spanec. Šintoisti verujejo, da obdaja njihove hrame množica bogov in boginj; v središču budističnega templja pa navadno kraljuje kip Bude. Mi katoličani bi se morali do smrti zahvaljevati Bogu, da imamo vero v resničnega Boga in da temelji na zgodovini. Kdo izmed šintoističnih odnosno budističnih božanstev se lahko kosa z našim Gospodom Jezusom, z Njegovo ljubeznijo do smrti na križu, z Njegovo vrnitvijo iz groba? Že marsikatero Novo leto sem pripovedoval o Njem; prijazno me poslušajo, a svojega šintoističnega odnosno budističnega prepričanja ne odvijejo - natančno tako je, kot smo se učili po katekizmu: pri vsej svoji resničnosti ostane vera milost!

Že 2. januarja so se temne slutnje negotovega novega leta uresničile na 450 km dolgi obali Japonskega morja: več kot 20 let stari ruski tanker "Nahodka" se je pod pritiskom zimskega tajfuna in v 6 metrov visokih valovih prelomil in izlil ogromne količine kitajske nafte, komaj 150 km od obale. Japonsko morje je doslej nudilo najboljgatejši ribolov; vprašanje je: bodo ribe preživele olje? S kemikalijami so skušali omejiti tok olja, a strahotno vreme jih je sproti razganjalo (...).

DALJE

5

ČETREK
27. FEBRUARJA
1997

SLOVENSKO AMERIŠKO RAZISKOVALNO SREDIŠČE

OB 45-LETNICI SRCA

Knjiga o slovenski dediščini (1980), ki je izšla v treh natisih.

Prof. dr. Edi Gobec

središča, t.j. knjiga *Ohio's Lincoln Frank J. Lausche*, v kateri so objavili svoje čestitke ob visokem jubileju tega nadvse zaslužnega moža kar trije še živeči ameriški predsedniki ter vrsta osebnosti iz akademskega, političnega in kulturnega življenja.

Doslej še nismo imeli ustanove, ki bi svetu prikazala slovenstvo, njegova izročila in kulturo na tak način, kot je to storilo prav to središče, v prvi vrsti njegov vodja prof. Edi Gobec. Septembra 1989 in marca 1990 je celo washingtonski *The World and I* objavil izpod njegovega peresa dolgo poročilo o slovenskem doprinosu Ameriki v reviji, ki jo prebira veliko število uglednih politikov, znanstvenikov in novinarjev.

V kritičnih dneh vojne za Slovenijo leta 1991 je omenjeni razdelil na konvenciji mladih ameriških republikancev svoje razmnoženo predavanje "Myths and Facts about Slovenia" v nad deset tisoč izvodih, kar je bilo potem po slovenskih zastopnikih predloženo tudi vladam Kanade, Avstralije in Nove Zelandije. Poročila o Sloveniji so iz njegovih rok takrat romala v Avstrijo, Holandijo, Nemčijo, Anglijo, Argentino in celo v Islandijo, kjer je prof. Gobec tedaj začasno poučeval. Ta država se je kot prva odzvala s priznanjem Slovenije.

V Sloveniji sami pa njegovo delo vse do danes ni dobilo zaslužnega priznanja, tako da se poznavalci stanja tudi po svetu vprašujejo, kaj je temu vzrok.

JŠ

6

ČETRTEK
27. FEBRUARJA
1997

Kratica SRCA pomeni *Slovenian Research Center of America*, to je: Slovensko ameriško raziskovalno središče (naslov: 29227 Eddy Road, Willoughby Hills, Ohio 44092, USA). Ustanovil ga je leta 1951 še kot študent Edi Gobec, pozneje profesor na Kent State University v zvezni državi Ohio.

Delo središča je bilo najprej usmerjeno v zbiranje gradiva o pomembnih slovenskih rojakih iz zgodovinske preteklosti in po svetu, kasneje pa je bilo gradivo tudi objavljeno. Na začetku osemdesetih let je največ pozornosti vzbudila knjiga *Slovenian Heritage*, ki je doživela kar tri natisa (gl. slika). V njej so prava presenečenja. Zadnji avstrijski kancler Schuschnigg, še ob vdoru Nemčije v Avstrijo 1939, je v pismu po vojni potrdil prof. Gobcu, da je njegov rod slovenskega porekla. Tudi nemški kancler Capri-ri v prejšnjem stoletju, ki je nastopil po Bismarcku, je bil slovenskega rodu - iz vasice Kopriva na Dolenjskem.

Središče je izdalo tudi učbenik slovenščine *Slovenian Language Manual* (1976, 333 strani, pet natisov). Druga knjiga tega učbenika je doživela dva natisa, tretja pa čaka na izid in financiranje. Iz tega učbenika se v anglosaskem svetu po raznih celinah uči slovenščine okoli 10.000 ljudi.

Znamenitemu senatorju slovenskega rodu Lauschetu je bilo posvečeno za njegovo 90-letnico posebno spominsko delo v izdaji tega

In memoriam

PROF. VLADIMIR HUDOLIN

BERNARD ŠPACAPAN

V božičnem času je v Zagrebu po daljši boleznii umrl profesor psihiatrije in velik izvedenec za zdravljenje alkoholizma in drugih odvisnosti prof. Vladimir Hudolin. Za naše kraje je njegovo ime pomembno, ker je v letih 1979/80 bistveno pripomogel k temu, da se je začelo resno in pomembno zdravljenje alkoholizma, ki se je kasneje razširilo po vsej Italiji. Do tedaj je namreč veljalo tudi v zdravniških krogih prepričanje, da te bolezni ni mogoče zdraviti.

Prof. Hudolin je bil predstojnik Bolnišnice "dr. M. Stojanović" iz Zagreba, ki je pod njegovim vodstvom postala pomemben svetovni center za socialno psihiatrijo; ta zagovarja obravnavo živčnega pacienta, ki ob strogi in poglobljeni zdravniški in psihološki analizi daje velik pomen socialnim vprašanjem; iz tega izhaja kompleksen terapevtski pristop, ki skuša dati odgovor tudi socialnim težavam. Svoje poglede na zdravljenje živčnih bolezni je z velikim uspehom predlagal za alkoholizem; zgledeval se je po metodi zdravljenja *Anonimnih alkoholikov*, ki je nastala v ZDA leta 1935 na pobudo dveh bivših alkoholikov. Metoda je slonela na skupinskem pristopu k bolezni in na medsebojni pomoči članov skupine. Drugo pomembno izhodišče za Hudolina so bile študije angleškega psihiatra Maxwella Jonesa, ki je razvil metodo skupinskega zdravljenja, imeno-

vano *Terapevtska skupnost* (ta je bila tudi osnova za prve poskuse zdravljenja živčnih bolezni, ki jih je v začetku sedemdesetih let izvajal v Gorici prof. Basaglia). Iz sinteze teh izkušenj so nastali *Klubi zdravljenih alkoholikov*, ki še danes izvrstno služijo za zdravljenje te bolezni. Gre za samopomoč pacientov, ki skupaj s terapevtom in ob sodelovanju krajevne skupnosti pomagajo sebi in svojim družinam ter hkrati s svojo prisotnostjo in svojim delovanjem opozarjajo na ta problem; to pa predstavlja tudi najboljšo preventivo. Ti pogledi se danes širijo tudi na zdravljenje drugih živčnih bolezni, pomagajo pa tudi pri obravnavi kroničnih bolezni (kot so sladkorna bolezen, razna rakasta obolenja, kronične nevrološke bolezni itd.).

Hudolin je bil človek, ki ga je odlikovala velika kompetentnost v stroki, pa tudi nenavadna občutljivost za socialne aspekte živčnih bolezni. Bil je tudi izreden organizator, ki je znal uporabljati znanje, ki ga je imel o psihičnih mehanizmih, tudi za iskanje dobrih sodelavcev; ker je sam veliko delal, je to zahteval tudi od sodelavcev. Tisti, ki so sprejeli njegove metode dela, so mu bili do konca zvesti in predstavljaljo zagotovilo, da se bo njegovo delo nadaljevalo. V zadnjih letih je pripisoval vedno večji pomen duhovnemu delu trpljenja zaradi bolezni in je zlasti poudarjal, da je pri pacientih in terapevtih potrebna občutljivost za probleme, kot so vojna, razne krivice, mir ipd. K tem razmišljanjem so ga privedli zlasti dogodki iz vojne med Hrvaško in Srbijo, ki so ga močno prizadeli.

Njegova smrt je prizadela vse, ki so ga poznali in cenili tudi v naši deželi; mnogi njegovi sodelavci pa tudi nekdanji pacienti so se s spoštovanjem udeležili njegovega pogreba v Zagrebu. Najboljši spomin na njegov lik pa je organizirano zdravljenje za alkoholike, ki ga je v naši deželi organiziral prav on.

LEPOTE DOMAČE POKRAJINE
V AKVARELIH MARJANA
MIKLAVCA

V galeriji Ars na Travniku v Gorici si lahko do 20. marca ogledamo zanimivo razstavo slikarja Marjana Miklavca. Na otvoritvi, ki je bila v petek, 21. februarja, je o umetniku spregovoril Saša Quinzi, celotni večer pa obogatil član ljubljanske opere, baritonist Zdravko Perger, ki je ob spremljavi Nade Matošević zapel dve ariji: Wolframovo iz Wagnerjeve opere *Tanhäuser* in arijo Renata iz Verdijeve opere *Ples v maskah*.

Splet glasbenih in likovnih trenutkov je bil prijeten uvod v doživljanje ustvarjalnega sveta umetnika, ki je svojo likovno pot začel kot samorastnik, in sicer s perorisbo, nadaljeval z oljem, ogljem, gvašem in akrilom ter se zadnje čase posvetil akvarelu. Prav z akvareli se nam predstavlja tudi na tej razstavi, kjer je na ogled 25 njegovih del.

Kot umetnik, ki je od mladosti navezan na kraško zemljo, kjer živi in dela, nam v svoji slikah predstavlja utrinke tega kraškega sveta, naj si bodo to pokrajinski izseki, domačije ali pa etnografski motivi, kot npr. črna kuhinja in štirna na kraškem

dvorišču. Z možnostmi, ki mu jih ponuja akvarel, in pa z dobrim obvladanjem te zahtevne slikarske tehnike nam zna Miklavc prepričljivo poudariti motive in razpoloženja domače pokrajine. Melodija barvnih tonov, ki se med seboj prelivajo in pri tem ustvarjajo pristnost in spontanost Miklavčeve govornice, nas spremlja skozi prijetna zatišja kraške

pokrajine, naj se ta koplje v poletnem soncu ali pa v pritajeni samotni jesenskih barv. Slikarju ne gre za golo posnemanje pokrajinskih motivov, pač pa nam vsaka slika pričča o novem in iskrenem doživetju, o umetniku, ki naravo ljubi in jo vedno na novo doživlja.

ROMAN KOT PRVOVRSTEN
VODIČ ZA SPOZNAVANJE
DUHOVNE PODOBE TRŽAŠKE-
GA (IN ITALIJANŠKEGA)
NACIONALISTIČNEGA
ZAKOTJA (7)

MILAN GREGORIČ

Avtor v knjigi pogumno in dokumentirano razgalja posamezne faze te temne zgodbe, s poudarkom na vlogi Trsta pri tem, ki pa jih ne kaže na dolgo obnavljati, saj gre bolj ali manj za nam že poznana dejstva. Morda bi se dotaknili le nekaterih, doslej manj poznanih dejstev, ki osvetljujejo pravo kancerogeno naravo tega mračnega pojava in ki opozarjajo, da živi in vztraja v kolektivni psihi mesta kar še naprej ter uso-

dno zaznamuje življenje ob meji kot tudi same meddržavne odnose. Že leta 1898 je npr. tržaški alpinistični društveni časopis *L'Eco delle Alpi Giulie klical na pomoč Kraljevino Italijo in osebno njenega kralja, naj bi Trstu priskočili na pomoč proti Slovanom, "tež ničvredni rasi, ki zalezuje naše institucije in predstavlja veliko grožnjo latinski civilizaciji." Ko so julija 1920 fašisti zažgali Narodni dom v Trstu, je npr. dnevnik *La Nazione* vzneseno zapisal, kako je iz množice, ki je obdajala gorečo stavbo "izbruhnil silovit aplavz", ko se je zidovje začelo podirati. In ko je 1939. leta Posebno sodišče obsodilo na smrt štiri bazoziške žrtve (Pinka Tomažiča in tovariše), je javni tožilec v svojem uvodnem nagovoru izustil tudi sledeče grozljive besede: "V blatu in mraku se je priplazila do nas slovenska pošast, ta gnusna gmota človeških plazilcev..." Zato ni čudno, da se je ob takem, srh vzbujajočem odnosu do obtožencev mlad prostovoljni škvadristični eksekutor (Giuseppe Manassè) še na dan usmrtilve bazoziških žrtev znašel s skupino kameradov v gostilni Pinkovega očeta v Trstu ter mahal pred očmi zgro-*

ženih staršev z okrvavljenim robcem, ki naj bi ga sam osebno namočil v sinovi krvi. Po vojni se je zaradi tega dejanja sicer zagovarjal pred porotnim sodiščem, vendar je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen oz. kaznovan na plačilo 30.000 lir. Podobno kot on je bila po vojni oproščena krivde ali le simbolično kaznovana cela plejada tržaških in drugih italijanskih črnosrajčnikov in krvnikov, ki so se potem elegantno reciklirali v desne demokrate, bili v hladnovojnem obdobju uporabljeni kot udarna ost antikomunizma ter se po tej poti spet zavhteli na oblast. In, primerno pomlajeni, že desetletja vzdržujejo strategijo napetosti na vzhodni meji. Občasno, ko jim notranjepolitične prilike v Italiji to dopuščajo, tudi malo zatresejo ustavne temelje prve Republike (afera Gladio idr.). Njihov zadnji veliki podvig je bila Istra, ko so, skriti za Berlusconi hrbtom, storili vse, kar se je dalo, da bi tudi njo potegnili v vrtinec zla, ki je zajel balkanski kotel ob razpadu Jugoslavije.

DALJE

GMD / SAŠA RUDOLF

XOLOTL, MED RESNICO IN DOMIŠLJIJO

JURIJ PALJK

Goriška Mohorjeva družba je letos izdala v redni zbirki tudi knjigo z naslovom *Xolotl - Med resnico in domišljijo*, ki jo je napisal znani slovenski zamejski časnikar, glavni urednik slovenskih poročil deželnega sedeža RAI v Trstu, sicer pa vrsto let izvrstni športni poročevalec za našo slovensko radijsko postajo.

Xolotl (beri: holotl) je mehiški bog večnega boja med resnico in domišljijo, kot nam avtor knjige pove na samem začetku, ko v kratkem zapisu uvede knjigo prav z zgodbo o tem mehiškem bogu. Človeka, ki vzame knjigo v roke, to sprva zbega, ker ne ve, kam avtor cilja, to mu namreč postane jasno šele po nekaj straneh, dokončno pa šele ob koncu knjige, ki je za naše zamejsko pisanje vsekar novost, saj gre zares za delo, ki se spopada tako z domišljijo kot z resnično, še kako resnično stvarnostjo, življenjem.

Naj že na začetku povem, da smo Sašo Rudolfa do sedaj poznali predvsem po dveh dobrih knjigah o športu in ne samo o njem: Olimpijski ogenj in dim iz leta 1984 ter Mundial iz leta 1986. V teh knjigah je bilo že jasno, da Rudolfa ne gre le za pisanje o športu in vsem, kar je okrog njega, ampak za iskanje skritih odgovorov na vprašanja, ki si jih resnicoljubni sodobni človek zastavlja. Saša Rudolf je v knjigah, ki naj bi obravnavale samo šport, že pokazal, da zna pisati tudi o stvareh, ki jih nevjeno in nekritično oko pri športnih dogajanjih ne vidi.

S knjigo *Xolotl* pa se je avtor odpravil na pot iskanja resnice in to vsaj triplasto, če bi lahko zanimivo knjigo razdelili na tri dele: na del, v katerem avtor v dialogu opisuje mehiške navade in verovanje, ki segajo v dobo Aztekov in Majev; na del, v katerem Saša Rudolf prikazuje izjemen lik svojega očeta, prof. Ivana Rudolfa; končno je tu še tretji del knjige, v katerem se dialog spusti na golo stvarnost, v kateri pride do izraza predvsem vojna v Sloveniji, Bosni in na Hrvaškem (drobec knjige, ki je posvečen ostrostrelcu, je vreden vsake še tako dobre fotografije legendarnega vojnega fotografa Capella). Šele proti koncu knjige se bralec zave, da Saša Rudolf piše knjigo, ki je v bistvu dolg monolog, razmi-

šljanje o življenju, avtorjevem življenju, ki so ga pogojevali oče, doživljanje Mehike in tudi doživljanje vojne v bivši Jugoslaviji. Ne smemo pozabiti, da je bil Saša Rudolf eden prvih časnikarjev, ki je prav iz Slavonije, kjer se je vojna razplamtela, poročal italijanski in slovenski javnosti, kako gre vojna vihra vse bolj v nesmiselno klanje, katerega vrhunec smo potem vsi doživeli v Bosni.

Saša Rudolf piše na nevsakdanji način, pisanje je tekoče, bralec ne bremeni s plehko filozofijo življenja, pa čeprav bi lahko povsod razbrali pesimistični podton njegovega pisanja. K temu pa ga je privedlo življenje, katerega je opazoval kot kritičen in analitičen intelektualec, a še bolj kot kronist, mislim pa, da gre v knjigi še dlje, saj je knjiga *Xolotl* več kot le pripoved. Ko vpleta lastna razmišljanja s stvarnostjo, stvarja v bralec občutek, da gre v našem življenju zares za stvari, ki niso odvisne samo od nas, zato se kot avtor najbrž skriva za mitologijo Xolotla, ki je pri nas manj poznana.

Predvsem pa mislim, da je knjiga izredno lep poklon trem ubitim kolegom med vojno v bivši Jugoslaviji in avtorjevemu očetu. Med vojno na hercegovskih tleh je namreč Saša Rudolf izgubil prijatelja, snemalca Saša Oto in kolega Marca Lucchetto ter tehnika Daria D'Angela, s katerimi je tudi sodeloval. Pisec v knjigi ne kaže čustev, zato je knjiga odlična, vidi pa se, da je tudi zaradi tega Rudolf razočaran nad delom našega življenja. Preprosto povedano: avtor se zaveda, da se še posebno današnji človek ničesar ne nauči iz zgodovine, od ljudi, ki so živeli v preteklosti, pa naj bodo to Maji ali pa njegov oče, o katerem v zamejstvu

in predvsem v osrednji Sloveniji odločno premalo vemo.

Če lahko dodam osebno noto, moram povedati, da je bil prof. Ivan Rudolf zame (in še za toliko primorskih dečkov moje generacije!) od

Prof. Ivan Rudolf - Ivan Učenikov v Afriki med drugo svetovno vojno

malih nog mitična figura, saj mi je o njem oče z ljubeznijo in lepim spominom pripovedoval ob vsaki priložnosti. Moj oče je bil namreč eden od mnogih, tisočev primorskih fantov, ki so bili kot ujetniki zaveznikov poslani s Sicilije v Afriko in se tam odločili za vrnitev domov in so tako postali "jugoslav partisans", kot jim je pisalo na rokavu sicer angleške uniforme, postali so namreč del angleške, zavezniške vojske. Moj oče je takrat v Kostanci spoznal in se družil s prof. Rudolfom; v Aleksandriji

in kasneje v Kairu so ga poznali kot Ivana Učenikova, kot mladi fantje so hodili k njemu in raznašali njegovo *Bazovico*. Predolgo bi bilo naštevati, kaj vse je pomenil ta veliki človek mladim in predvsem bistrim fantom v Afriki, saj je zanje bil od turističnega vodiča pa vse do duhovnega mentorja. Da je to res, priča pri nas doma na Vipavskem izvod slovenskega časnika *Bazovica*, katerega je urejeval prof. Rudolf; vanj je pisal tudi moj oče, ki je tudi v nahrbtniku prinesel izvod domov iz Afrike preko

Zadra, Beograda itd. po treh letih vse do Vipavske doline. To pišem zato, ker se o tem velikem človeku premalo ve. Od majhnega sem vedel, da na tisoče partizanov-prekomorcev za NOB v Afriki ni prepričala o pravilnosti odločitve za partizane nobena komunistična partija, ampak samo veliko domotožje in velik odpor do vsega, kar je dišalo po fašizmu, predvsem pa jezik in navezanost na narodnost. *Bazovica* ni izdajal v Afriki za primorske fante nihče drug kot le prof. Rudolf! Danes se zelo malo ve, koliko dobrega so za te prekomorce naredili ljudje, kakršen je bil prof. Ivan Rudolf.

Da ne govorim tjavendan, moram zapisati še to, kar mi je med drugim povedal moj oče: "Prof. Rudolf nam je že v Afriki večkrat pripovedoval, kako bomo razočarani nad komunisti. Večkrat smo govorili o tem z njim. A mi smo hoteli samo domov, samo domov." Ko sem očetu prinesel knjigo

Xolotl, jo je v enem večeru prebral in na koncu rekel, da je škoda, "ker ni več zapisanega o profesorju Rudolfu". Ko sem odhajal od doma, me je oče zaprosil, naj zapišem, če bom kdaj pisal o tej knjigi ali o prof. Ivanu Rudolfu, tudi podatek, da so bili moj oče Jože Paljk, Franc Feigel iz Ajdovščine in Miro Božič iz Sembida na predvečer odhoda Druge lovske eskadrilje 4. prekomorske brigade (bila je v sklopu angleške aviacije RAF v Jugoslavijo v partizanskih oblekah na poslovljeni večerji pri prof. Rudolfu. Že samo ta podatek daje misliti o tem, na kakšni osnovi so lahko po-

zneje nekateri dvomili o "pravovernosti" prof. Rudolfa in ga celo v odsotnosti obsodili zaradi vohunstva...

Ob koncu lahko torej zapišem, da sem del *Xolotla* "prebral" že v mladih letih, ko sem poslušal vojaške zgodbe svojega očeta in njegovih prijateljev, ki jih je sedaj vsako leto manj, a so bili vsi in so še na prof. Rudolfu izredno navezani.

Moj oče prof. Rudolfa ni nikdar več videl, življenje pa je nanese, da sem jaz leta 1979 v Trstu na nekem pesniškem večeru vprašal nekega postavnega sivolasega gospoda, za katerega sem slišal, da se piše Rudolf, ali je poznal "nekega prof. Rudolfa, o katerem mi oče vedno z veseljem in velikim spoštovanjem govori". Seveda ga je poznal, bil je namreč profesorjev sin, Saša, čigar knjigo danes prebiramo.

Tudi zato imam rad *Xolotl*.

Če to ni res roman ali pa nova zgodba za roman, potem je to zares življenje. To je življenje. Bližje resnici kot domišljiji, zagotovo pa življenje, o katerem piše Saša Rudolf v svoji knjigi, katere čar je najbrž tudi v tem, da je odločno prekratka!

Žal pa knjigo o prof. Ivanu Rudolfu še čakam, kot jo čakajo tudi njegovi prijatelji, ki jih je spoznal v Afriki kot mladeniče, a jih je danes vedno manj in imajo vsi že blizu osemdeset let. Nekaj od njih se zbira vsako leto nekajkrat pri mojem očetu doma na Vipavskem. Vsako leto jih je manj. Vsi so prebrali *Xolotla* in vsi so rekli, da je to dobra knjiga, le škoda, da je prekratka in da bi knjigo o prof. Rudolfu morali napisati - dodajo.

Nje je seveda najbolj zanimal tisti del *Xolotla*, ki opisuje njihovo mladost, ki jo posebej v knjigi prof. Rudolf.

Te slovenske mladeniče iz Afrike še danes najbolj boli, da so jim zgodovino pisali drugi in ne ljudje, kakršen je bil prof. Rudolf. Izkrivili so jim zgodovino, ki so jo pisali oni skupno s prof. Rudolfom. To je seveda že druga zgodba, ki zahteva novo knjigo.

Pa vendar je *Xolotl* nanje deloval kot obliž na nikdar zaceljeno rano!

KNJIŽNA NOVOST

MED NEBOM IN PEKLOM

ANDREJA D. ANTONI

Krpanova sol Mirana Košute nam prinaša v branje njegove revialne, zborniške in knjižne objave študij in esejev, ki razmišljajo o književnih likih in stikih na slovenskem zahodu. V njih opozarja na zapleteno problematiko našega prostora, ki pa dopušča tudi posplošeno razmišljanje o dvojnosti vsakršne literature, o njeni obrambni hermetičnosti in neustavljivi odprtosti.

Osrednje mesto imajo v knjigi štirje literarni liki: Stanko Vuk, Vladimir Bartol, Srečko Kosovel in Alojz Rebula. *Vstajanje srca* je zapis o Stanku Vuku in njegovih pismih. Tragična smrt, življenje, literatura, ljubezen z likom ženske, ki mu v marsičem spremeni življenje, pisma s tematiko ljubezni, religije, literature in krajine,

literarno verziran jezik. Ob posameznih podpoglavjih nastaja zapis, ki ga prebira lahko tudi literarni nestrokovnjak, v opombah pa opozarja na odprkrite skrivnosti nepojasnjene smrti.

Študija o Bartolovem *Alamutu* (o romanu-metafori), izšla že ob izidu romana pri Mladinski knjigi v zbirki *Hram*, ima drugačen ton. Ker naj bi v romanu šlo za "dramsko pesnitev v epski obliki", si avtor zastavlja sklop petih vprašanj, ki jih zaobjema v opredelnici petih dejanj. Gre za enega izmed zapisov o prezrtem Bartolu, ki šele v slovenski literarni zgodovini polpreteklega razdobja vendarle pritegne vrsto različnih razpravljalcev.

In beseda je nota postala je krajše razmišljanje o glasbeni in uglasbeni Kosovelovi liriki, marsikatera njego-

va pesem je tekstna podlaga raznovrstnim slovenskim skladateljem. In potem je tu še nekakšen Košutov poklon Alojzu Rebuli, kjer verjetno s izbranimi ključnimi gesli ne zmore zaobjeti vseh pisateljevih ustvarjalnih razsežnosti; saj tudi sam priznava, da je njegovo delo nedokončano, ker gre za literata, ki "še ni odložil peresa".

Ob koncu knjige v razdelku *Stiki* najdemo razmislek o razmerju med novejši italijansko in slovensko literaturo v Italiji. Avtorjeva želja je, da bi podčrtal stične točke in nakazal vzroke, zakaj do teh, bolj ko prehajamo v naš čas, ne prihaja. (Ali pa je to bolj izjema kot pravilo.) Vendar je vzporednost dogajanja tako očitna, da si bralec drugačnega vtisa ne zmore ustvariti.

In potem je tu še naslovni in hkrati zadnji esej v knjigi: *Krpanova sol*. V naslovu za slovensko-italijanske in obratne literarne odnose se srečamo s primerjavo, v kateri sta združena iznajdljivost in moč ter modrost in znanje. Ne le, da se historičen pregled v našem času ustavi z resignirano mislijo, kako se tu stva-

ri ne da meriti z vatlom. Najdemo tudi misel o izravnavi tehtnice, če bi se "večji zavedel veličine majhnega"? A nejasnost je že v samem naslovu. Kajti Martin Krpan ne zmore le blago ironična primerjava, v njegovem liku gre vsaj še za podrejeno vlogo in za ustrežljivo prijaznost.

Zato v knjigi verjetno najbolj, izstopa *Pred(z)govor, Esej o manjšinstvu*, ki je razpeto med nebom in peklom. Nismo vajeni, da bi avtorji v našem prostoru odkrito spregovorili o razcepljenosti med mavričnostjo in shizofreničnostjo. Upogled v osebno razmišljanje, ki teme žal ne poglablja in razvija, se sklone z (pre)optimistično noto o bodočem pluralizmu.

Knjiga Mirana Košute je nekakšen izbor že objavljenih tekstov (škoda, da nas avtor ni presenetil še s čim novim), ki nas kljub v podnaslovu obljubljenih stikov do tega ne pripelje. Nenazadnje že v likovni govorici ovitka najdemo zaris meje in roki, kjer se kazalca v vzporedni drži lahko skleneta le v neskončnosti.

NOVOSTI PRI PODELJEVANJU PRISPEVKOV NAŠI MANJŠINI

Deželni svet Furlanije-Juljske krajine razpravlja o finančnem zakonu, po katerem se dodeljujejo tudi sredstva v korist slovenske narodnostne skupnosti. Prav v tej zvezi je treba zabeležiti nekatere pomembne novosti. Kot znano, dežela deli državne prispevke po zakonu štev. 46 iz leta 1991. Novosti zadevajo tako višino posameznih prispevkov kot strukturo zakona. Po novem so poimensko navedene "osrednje" manjšinske ustanove in manjšinske ustanove "deželnega pomena". Poenostavljen je tudi postopek za podeljevanje prispevkov. Letos bo po tem zakonu dežela porzdelila skupno 8 milijard in skoraj 700 milijonov lir. Več o tem prihodnjic.

7

ČETRTEK
27. FEBRUARJA
1997

DEVIN - NABREŽINA

O PROBLEMIH DRUŠTEV V OBČINI

Podžupanja devinsko-nabrežinske občine prof. Vera Tuta Ban je takole odgovorila na pismo, ki so ga naslovili na občinsko upravo predsedniki prosvetno-kulturnih društev v občini.

Spoštovani!

Na Vaše pismo z dne 23. januarja 1997, v katerem izražate nezadovoljstvo glede podpore, ki jo občina (ne) daje kulturnemu in športnemu delovanju, Vam odgovarjam v županovem imenu in v popolnem soglasju z njim. Želja bi Vas opozoriti na naslednje.

1) Ni dolžnost občine, da priskrbi sedež posameznim društvom. V naši občini deluje 38 (osemintrideset) športnih in kulturnih društev in sami razumete, da je nekaj takega nemogoče tudi ob največji naklonjenosti. Kljub temu ugotavljam, da šest društev od sedmih podpisanih uživata gostoljubnost občinskih prostorov ob skromni najemnini!

2) Vprašanje dvorane je podobno prejšnjemu. V vseh povojnih letih ni nobena od občinskih uprav (Legiša, Škerk, Brezigar) rešila tega problema in tudi Depangherga ne bo, saj je znano, da je poleg drugih problemov pred tremi leti podedoval tudi grozljivo finančno luknjo, iz katere smo se komaj izvlekli. Dvorana, ki jo omenjate v uvodu Vašega pisma, je tudi bila pobuda zasebnikov.

Vsekakor je v načrtih za Kulturni center v Nabrežini predvidena tudi dvorana za približno 300 prostorov, a

pride na vrsto v tretji tranši del; zaenkrat je končana prva, kjer bodo prostori občinske knjižnice; druga tranša predvideva prenovitev starega farovža za vhod v dvorano in urade; zadnji del bo dvorana. Dotlej bo treba iskati zasilne rešitve.

3) Telovadnica bo tudi potem, ko jo bomo uredili protipožarno, le zasilna rešitev: zaradi akustike in vsega drugega ne more postati polivalenten kulturni center. Obnovljena bo še dalje služila v športne namene in upamo, da ob sodelovanju domačih društev, kajti odprto ostaja vprašanje, kdo bo telovadnico upravljal, potem ko bodo dela zaključena.

Zavedamo se, da so se v Nabrežini prav v letošnji sezoni nakopičili problemi, ki imajo različne vzroke in so se nabirali v času. Zavračamo pa očitke, da je za vse kriva občinska uprava. Probleme smo doslej reševali složno in smo npr. letos godbi kot društvu Igo Gruden omogočili delovanje v šolskih prostorih. Upam, da je tudi Vaša želja nadaljevati po tej poti. Kdor pa te odnose sodelovanja namenoma razbija, morda iz osebnih predvolilnih nagibov, žaga vejo, na kateri sedi.

Z odličnim spoštovanjem

PODŽUPAN
PROF. VERA TUTA BAN

NTKB ŠTARTALA BREZ VEČJIH TEŽAV

Že slaba dva tedna deluje Nova tržaška kreditna banka, ki je s poslovanjem začela v petek, 14. februarja, ko so prvič po štirih mesecih odprli bančna okenca.

Delovanje tega bančnega zavoda, ki je nastal na pogorišču nekdanje Tržaške kreditne banke, poteka brez večjih pretresov in težav. V glavnem so stranke ohranile svoje zaupanje v ta zavod tudi potem, ko je njegov lastnik postal padovanska Banca Antoniana Popolare Veneta. Klientom, ki želijo ohraniti razmerje z banko, izplačujejo novi upravitelji tudi obresti za ves čas, ko so bili računi zamrznjeni, se pravi od oktobra lani do danes.

Kot smo že napisali, je novi lastnik banke znani zavod Banca Antoniana, ki je v vodstvo NTKB poslala nekatere izmed svojih najvidnejših predstavnikov: pred-

sednik upravnega odbora je Antonio Ceola, generalni direktor Enzo Ortolan, pooblaščen upravitelj pa Silvano Pontello, ki je hkrati tudi generalni direktor padovanskega bančnega zavoda. V torek, 25. februarja, pa se je slovenska prisotnost v upravnem svetu okrepila z vstopom dveh slovenskih tržaških podjetnikov, in sicer Aleksandra Rustje in Borisa Siega. Doslej je bil edini Slovenec v upravnem svetu generalni poddirektor Boris Čuk. Po načrtih upraviteljev bi morala v novo banko vstopiti tudi en slovenski in en hrvaški bančni zavod. Za njuni imeni se ne ve, ker so trenutno pogajanja še v teku.

Le nekaj dni nas namreč loči od datuma, ko bo potekel rok, v katerem tržaški župan Riccardo Illy lahko prekliče svoj odstop. Če se do 5. marca to ne bo zgodilo, bodo predčasne volitve 27. aprila (v nasprotnem primeru pa bodo kot predvideno jeseni). Možnost preklica odstopa je vse manj verjetna, če se ozremo na trditve številnih predstavnikov političnega življenja in drugih opazovalcev, ki menijo, da Illy snuje volilno zaveznitvo, ki naj bi bilo širše od tistega, ki ga trenutno podpira, s prisotnostjo vsaj dela gibanja Forza Italia, brez Nacionalnega zaveznitva in Stranke komunistične prenove. Če bi prišlo do predčasnih volitev, pa bi bil Illy v prednosti, saj desničarska koalicija še ni dokončno profilirana. Da so predčasne občinske volitve v Trstu takorekoč pred vrati, bi se lahko dalo razbrati tudi iz izrazito "proslovenskega" pozdrava tržaškega podžupana Damianija na deželnem kongresu Slovenske skupnosti v soboto, 22. februarja, v Gorici. Pri tem se vsiljuje vprašanje, kakšno oz. kolikšno vlogo bomo imeli Slovenci v snujoči se koaliciji. Glede na

PREDČASNE VOLITVE V TRŽAŠKI OBČINI?

IVAN ŽERJAL

Možnost predčasnih upravnih volitev za obnovo tržaškega občinskega sveta postaja iz dneva v dan bolj otipljiva.

Pogled na tržaško občinsko palačo

to, da na pokrajinskem kongresu SSK v Trstu, 15. februarja, ni bilo ne Damianija ne - razen SKP - predstavnikov drugih strank večine in opozicije, ne moremo biti optimisti. Vsekakor bo treba zelo pozorno spremljati razvoj dogodkov, in to tudi iz nekega drugega razloga.

V petek, 21. februarja, je tržaški italijanski dnevnik *Il*

Piccolo namreč objavil dokument o avtonomiji, ki ga je odobril t.i. Odbor za možno avtonomijo, ki je svojčas nastal na pobudo župana Illyja.

Dokument - ki je po mnenju nekaterih ocenjevalcev presplošen in se ne pogloblja v vsebino - predvideva med drugim oblikovanje zakonskega osnutka o ljudski iniciativi v smislu ustavnega zakona št. 2 iz leta 1993, ki pre-

dvideva deželam prvenstveno pristojnost za zakonsko urejanje krajevnih uprav. Ta zakonski osnutek bi moral po mnenju oblikovalcev ustvariti konkretne normative pogoje, da se krajevnim upravam omogoči učinkovitejše delovanje z avtonomijo na področju financ, organizacije in uprave ter upravljanja teritorija. Poleg tega je v tem besedilu predvidena tudi ustanovitev t.i. "zbornice avtonomij". Ta naj bi predstavljala krajevne uprave in njeno mnenje naj bi bilo obvezujoče. S tem bi bile krajevne uprave soudeležene pri bistvenih izbirah dežele, zlasti kar se tiče proračuna, delitve sredstev in vseh tistih posegov, ki utegnejo vplivati na ureditev in sistem avtonomij. Omenjena je tudi ustanovitev tržaškega metropolitanskega območja kot pobudnika sodelovanja med tržaško občino in okoliškimi občinami.

Čas bo pokazal, ali bo ta dokument predstavljal temelj nadaljnje razprave o avtonomiji ali pa se bo izkazal le za propagandno sredstvo v volilni kampanji, ki se je v tržaški občini dejansko že začela.

SPREMENBE V VODSTVU ZCPZ

PRENOVITVENI OBČNI ZBOR ZCPZ

Polna dvorana Slomškovega doma v Bazovici je v petek, 21. t.m., potrdila, da igra Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta važno povezovalno vlogo med skoraj 50 pevske skupinami, ki delujejo v slovenskih župnijah na celotnem pokrajinskem ozemlju oz. tudi samostojno in neodvisno od možnih zadržanosti v cerkvah. Dejstvo je, da prav ti zbori predstavljajo eno najbolj rednih in organiziranih dejavnosti v našem zamejstvu, saj gre v glavnem za zbere, ki nastopajo vsako nedeljo in praznik.

Na rednem občnem zboru se je zbralo lepo število zastopnikov zborov, zato je predsednik v odstopu, dr. Zorko Harej, z veseljem ugotavljal zanimanje članov. Ocenil je opravljeno delo in poudaril, da se zbori sicer soočajo s takimi in drugačnimi problemi, a da s svojim delovanjem potrjujejo slovensko prisotnost in življenjskost. Podal je sintetičen pregled delovanja in še zlasti omenil pozitivnost tradicionalnih pobud, kot so koncert božičnih pesmi, Pesem mladih, jesenska zborovska revija in še poletni seminar za pevce, organiste in pevovodje. Naštel je še nekatere druge pobude, ZCPZ pa je tudi

poskrbela za izdajo nekaterih pomembnih pesmaric in drugih publikacij.

O bogati in razčlenjeni dejavnosti sta pričali tudi poročilo tajnika Toneta Kostnapfela in blagajniško poročilo prof. Humberta Mamola. Slednji je razčlenjeno podal obračun in opisal odnose s Slovensko prosveto in Svetom slovenskih organizacij. Med razpravo so tudi drugi posegi potrdili važno vlogo Zveze pri povezovanju in organiziranju zborovske in drugačne glasbene dejavnosti na Tržaškem.

Na občnem zboru so izvolili nov 7-članski izvršni odbor, ki ga sestavljajo Zorko Gorjan, prof. Loredana Guštin, dr. Zorko Harej, prof. Elvi Miklavc Slokar, Edi Race, Milena Rebula Forčić in Marko Tavčar. V nadzorni odbor so bili izvoljeni Aleksander Furlan, Ivo Kralj in Albert Štrajn ter za namestnika Zorko Jurjevič in Tone Kostnapfel. Novi odbor bo moral kmalu poprijeti za delo, saj se bliža letošnja revija Pesem mladih, ki bo 16. marca v Kulturnem domu v Trstu.

Na občnem zboru pa so tudi poudarili, da bo imel važno vlogo, še zlasti pri načrtovanju v tej organizaciji, svet ZCPZ. Po novem statutu je to posvetovalni organ, v katerem so ob izvršnem od-

boru še po en predstavnik vsakega včlanjenega zbora ali pevske skupine. Prav gotovo bodo v tem okviru lahko odigrali pomembno vlogo tudi člani dosedanega odbora prof. Humbert Ma-

molo, Berta Vremec in Ljuba Smotlak, ki so jim udeleženci ob burnem ploskanju izrazili največje priznanje za požrtvovalnost in opravljeno delo. MT

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

RAZISKAVA O GOVORNIH NAVADAH NAŠIH DIJAKOV

Prof. Suzana Pertot in prof. Riccardo Luccio v DSI (Foto Kroma)

V ponedeljek, 24. februarja, so v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu predstavili raziskavo prof. Suzane Pertot *J1 proti J2: iskanje referenčnega modela*.

Delo je lani izšlo pri deželnem raziskovalnem zavodu za eksperimentiranje in pedagoško izpopolnjevanje IRRSAE. V njem so objavljeni

rezultati raziskave, ki jo je prof. Suzana Pertot naredila med dijaki, ki so maturirali na slovenskih višjih srednjih šolah (razen na učiteljskih) v Italiji leta 1992, o mišljenju in govoru v slovenščini in italijanščini. Poleg avtorice je v DSI kot gost bil tudi prof. Riccardo Luccio, ki je napisal spremno besedo k raziskavi.

DVE VSEBINSKO BOGATI PRIREDITVI OB PRAZNIKU KULTURE

Nastop osnovnošolskih otrok na proslavi v kinu Lumiére (Foto Kroma)

V spomin na Prešerna, simbol slovenske kulture, so se tudi letos zvrstile lepe in bogate proslave. Ena teh je bila v kinu Lumiére, kjer so se PD I. Grbec, Dom Jakob Ukmar iz Šklednja in PD Kolonkovec združili v skupni proslavi ob dnevu slovenske kulture. Priložnostni govor g. Majde Cibic je zaobjel raz-

novrstne vidike pomena kulture v zamejskem prostoru. Navedla je tudi nekaj drobnih utrinkov, ki jih doživlja kot mati, pa tudi kot ženska.

Zelo lepa in uspešna je bila uprizoritev pravljice *Maček Muri* v otroški izvedbi osnovne šole Marica Gregorič-Stepančič, saj s s svojim nastopom znali pritegniti po-

zornost prav vseh prisotnih v dvorani. Sledili so nastopi pevskih zborov, ki so izvajali splet slovenskih pesmi, med katerimi je bila tudi Prešernova *Kam?*, ki jo je zapel MePZ Prosvetnega društva Kolonkovec in s katero se je tudi končala letošnja proslava.

Svečana proslava je ob istem dnevu bila tudi v Srenjski hiši v Mačkoljah, kjer so večer posvetili duhovniku in pesniku Alojzu Kocjančiču, o katerem je spregovorila

kulturna delavka ga. Leda Dobrinja. V prvem delu programa so nastopili mladi z recitalom A. Kocjančiča, nakar je sledil prizor v domačem narečju, ki ga je izvedla dramska skupina PD Mačkolje. Pod vodstvom Antona Baloha je sledil nastop MePZ Primorsko, ki je zapel osem pesmi, med katerimi je tudi "glasno" zaživela Prešernova *Zdravljica*, s katero se je tudi večer končal.

(JES)

PRAZNIK SLOVENSKE PESMI IN BESEDE NA OPČINAH

BREDA SUSIČ

Tudi letos je ob koncu meseca februarja Finžgarjev dom na Opčinah odprl svoja vrata in v dvorano privabil lepo število obiskovalcev, ki so hoteli proslaviti dan slovenske kulture. Župnija sv. Jerneja je namreč minulo nedeljo, 23. februarja, priredila Praznik slovenske pesmi in besede.

Program letošnjega praznika je bil bogat in je lepo prikazal ustvarjalnost mladih in starejših, ki se na tem koncu slovenske zemlje ukvarjajo s kulturno dejavnostjo. Najprej so se publiko predstavili najmlajši: pod vodstvom Zdenke Križmančič so člani otroškega pevskega zbora *Vesela pomlad* zapeli nekaj priredb ljudskih pesmi. Živahni mali pevci so se lepo izkazali, saj je marsikateri izmed njih suvereno nastopil tudi s solistično točko. Na klavir jih je spremljal Martin Vremec.

Nekaj misli o pomenu gojenja slovenske kulture, ki so izzvenele optimistično in spodbujajoče, saj so bile polne zaupanja v mlade, je podala profesorica Kostanca Filipovič.

Osrednji del prireditve je bil posvečen predstavitvi knjige odrskih iger *Trubadur* z vrtnico domačega avtorja Ivana Artača. Delo je predstavila prof. Nada Pertot, njeno pred-

stavitev pa je z vidika odrske postavitve iger dopolnila prof. Lučka Susič. Nekaj besed je spregovoril tudi avtor sam, potem pa so člani gledališke skupine *Tamara Petaros*, ki jo vodi Lučka Susič, izvedli bralno predstavo osrednjega prizora iz veseloigre *Pepče se ženi*. Nastopili so Sara Perini, Erika Hrovatin, Mitja Petaros in Martin Vremec, ki so publiko kar ogreli, saj je bil prizorček zabaven, igralci pa sproščeni.

Proslava se je končala z zborovskim petjem. Člani cerkvenega pevskega zbora Sv. Jerneja so pod vodstvom Aleksandre Pertot zapeli tri pesmi, med katerimi sta dve opevali naravo, tretja pa je bila Vrabcova *Zdravljica*, ki je v eni ali drugi uglasitvi nepogrešljiv del katerekoli Prešernove proslave. Program je povezovala Nataša Sosič, za okusno sceno pa je poskrbela Magda Samec.

Kdor se je prireditve udeležil, se je verjetno vrnil domov s prijetnim občutkom, da imata slovenska beseda in slovenska pesem zagotovljeno prihodnost, saj se marsikdo požrtvovalno trudi za njen obstoj. Njihov trud pa obrodi marsikateri rezultat in zadoščenje, kot se je lahko videlo ravno na nedeljski priradni proslavi.

OBVESTILA

POSTNI GOVORI 1997 v cerkvi sv. Jakoba v Trstu: 3. postna nedelja, 2. marca, ob 16. uri - p. Janez Šamperl: *Kristus - Polnost razodetja in božje ljubezni* (prim. 1 Jn 4, 10).

"KAKŠEN ODNOS imam do življenja in smrti? Zakaj se mnogi bojijo trpljenja in smrti? Kako se kot mati in zdravnica srečujem s težko boleznijo - rakom - in smrtjo, ko vendar kot mati prinašam na svet življenje in ga kot zdravnica ohranjam?"... To je samo nekaj vprašanj predavanja in razgovora, ki ga bo imela dr. Jadranka Vrh iz Kopriva v Slomškovem domu v Bazovici v ponedeljek, 3. 3., ob 20.30. Vabljeni!

KLUB PRIJATELJSTVA vabi na srečanje v sredo, 5. marca, ob 16. uri v ul. Donizetti 3, z razgovorom: *Kaj nudijo javne ustanove v zdravstvu in socialni delavci na Tržaškem*.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva toplo vabita v četrtek, 6. marca, ob 16.30 v Barkovlje k uri molitve (s sv. mašo ob 17. uri) za duhovne poklice in mladino; vodil bo g. Jože Špeh.

SLOVENSKI KULTURNI klub prireja v soboto, 8. marca, ob 18.30 predavanje z naslovom *Fantje so različni, dekleta tudi*. Gost večera bo psiholog dr. Pavle Kogej. Predavanju bo sledil pogovor. Vabljeni vsi mladi!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva toplo vabita v četrtek, 13. marca, ob 16. uri k duhovni pripravi na Veliko noč,

ki bo pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Doccie 34 v Trstu; maševal in govoril bo g. Jože Špeh. Sledila bo družabnost.

DAROVI

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: v počastitev spomina na prof. Gojmira Budala darujeta Pini in Boži Kocjančič 20.000.

ZA SVETOIVANSKO župno cerkev: v počastitev spomina na prof. Gojmira Budala darujeta Pini in Boži Kocjančič 20.000.

FRANC SAKSIDA ob prodaji znamk: za misijonarje, ki delujejo na Madagaskarju, 200.000 lir; za sestre usmiljenke, ki delujejo v bolnišnici v Ogoyi (Nigerija), škatla z vsem potrebnim za maziljenje bolnikov; za misijonarja Damiana K. Musonda, ki deluje v Kasami (Zambija), prenosljiv oltar in vse potrebno za obred (Mass kit).

ZASLOVENSKO Vincencijevo konferenco v Trstu: Majda Giraldu v počastitev spomina na pok. gospo Julko dr. Veselovo 50.000.

ZA NOVI glas: cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana 100.000.

ZA CERKEV v Gropadi: v spomin na očeta Franca daruje Milka Brčè, Gropada 100, 50.000.

ZA CERKEV v Bazovici: otroci pok. Marije Fonda ob smrti drage mame 100.000; ob obletnici smrti pok. Vinkota Križmančič žena Marija 20.000.

ZA SLOVENSKE misijonarje na Madagaskarju: N.N. Boršt 25.000 lir.

UTRINKI

UTRGANA ALELUJA!

Z velikim veseljem se udeležujemo obredov Velikega tedna, zlasti na velikonočno vigilijo. Pri slovesni maši sem še kar dobro "vozil". A ko je bilo treba zapeti trikratni Aleluja z vedno višjim in močnejšim glasom, se je nekaj utrgalo... Drugi Aleluja ni prišel iz grla! Poslal sem strežnika po namišljeno knjigo, da bi med tem prišel do glasu. Nič! Ostal sem skoraj mutast oz. brez pravega glasu. Ljudje so se spogledovali, ušibali in me pomilovali. Šel sem na pregled k sedmim zdravnikom. Štirje so soglasno svetovali: operacija na glasilkah. A glej spaka! Med operacijo z lokalno anestezijo je zdravnik govoril in govoril, se ustavil, pohitel po primariji, ki je nadaljeval operacijo in na koncu rekel: "Zaenkrat bo dovolj!" Nekaj dni kasneje sem ga vprašal, zakaj je to rekel... V resnici sem moral na novo operacijo v Ljubljano, da lahko govorim! (Sem pač preveč govoril, pel, kričal, učil... in nikoli kadil!) - (B+B)

TUDI ZBOR J. GALLUS MED NAJBOLJŠIMI ZBORI PRIMORSKA POJE '96

V nedeljo, 23. februarja, so v gledališču Giuseppe Verdi v Kopru nagradili zbor, ki so zasedli najvišja mesta na tekmovanju radijskih posnetkov lanske revije *Primorska poje*. Prireditve je vsebovala tudi koncert tistih zborov, ki so prejeli prvo mesto. Med temi je bil tudi zbor Jacobus Gallus iz Trsta,

ki je bil sicer drugouvrščeni, a je nastopil namesto zbora *Primorec-Tabor* iz Treč in z Opčin, ki se koncerta ni mogel udeležiti. Na slovesnosti so nastopili tudi zbori iz Bovca, Ilirske Bistrice in Ajdovščine. Priznanje so prejeli tudi nekateri zaslužni kulturni delavci, med katerimi gre omeniti bivšega glasbenega urednika v programskem oddelku tržaškega radija Janka Slugo.

NABREŽINA

SVOJEVRSTNA PROSLAVA DNEVA SLOVENSKE KULTURE

ANTEK TERČON

Nabrežinsko kulturno društvo Igo Gruden nas je prijetno presenetilo z letošnjo proslavo kulturnega praznika. V nedeljo je namreč kar pod milim nebom proslavilo našega velikega pesnika Prešerna, in to na nabrežinski Kržadi, kjer so vsi pevski zbori, ki delujejo v občini, s pesmijo izkazali svojo privrženost kulturi, ki po Prešernu združuje vse narode.

Tokrat se moramo zahvaliti Vsemogočnemu, ki je z za zimski čas lepim vremenom, dopustil, da se je proslava redno odvijala. To lahko spodbuja domače kulturnike, da je vsaj nad zvezdami nekdo, ki mu je pri srcu trud devinsko-nabrežinskih kulturnikov, saj - kot je vsem znano in kot smo že večkrat pisali - ne premoremo v tej občini enega samega primerne prostora za večje nastope, za kar pa gotovo niso kriva društva, ki v nemogočih pogojih skušajo ohranjati kulturno tradicijo v občini.

Vabilu nabrežinskega društva Igo Gruden so se pod geslom Mi pa skupaj pojemo odzvali otroški zbor Vigred iz Šempolaja, otroški zbor Ladjica iz Devina, mešani zbor Rilke iz Devina, dekliški zbor Devina, Fantje izpod Grmade in seveda domači zbor, ki je tokrat pel v mešani zasedbi.

Res lepo število publike je pazljivo sledilo posameznim nastopom, saj so po-

leg petja posamezni zbori še povedali nekaj misli o pomenu kulture za boljše medsebojno razumevanje.

Naj zabeležimo uvodne misli, ki jih je izrekla kulturna referentka društva Igo Gruden prof. Maja Lapornik, ki je utemeljila nenavadno proslavo na sicer lepem, a morda neprimerenem, odprtem kraškem trgu, v samem jedru stare vasi. Lapornikova je obžalovala, da vse dosedanje občinske uprave in predvsem krovna organizacija, ki je po skoro vseh vaseh na veliko gradila dvorane, zlasti, kjer je "konkurenčni" tabor že imel svoje prostore, niso kljub obljubam poskrbele, da bi se kulturno življenje v tej občini lahko bolj ali manj normalno odvijalo.

Dolžni smo, da omenimo in pohvalimo vse nastopajoče, ki so pod skrbnim vodstvom pevovodij Eve Čuk za šempolajske otroke, Olge Tavčar za Ladjico, Hermana Antoniča za devinska dekleta, Barbare Corbatto za Rilke, Iva Kralja za Fante in Bojane Kralj za zbor Igo Gruden res dobro izvedli celoten program.

Še grenka ugotovitev: med poslušalci smo zaman iskali najvišjega predstavnika občine, ki gotovo ve za pomen našega kulturnega praznika, saj Slovenci v matični domovini, kot edini, proslavljajo svoj kulturni praznik kot dela prost dan.

Pa brez zamere!

SREČANJE V GLOBASNICI

**DELEGACIJA BRICEV
NA KOROŠKEM**

Z leve: arh. Simičič, Podveršič, Sadovnik, Humar, Corsi, Sadjak, Mužič in odbornik občine Globasnica

10 ČETRTEK 7. FEBRUARJA 1997

V soboto, 15. februarja, se je delegacija občin Števerjan in Brda podala na obisk občine Globasnica na Koroškem. Števerjan sta zastopala župan Hadrijan Corsi in podžupan Dominik Humar, občino Brda pa župan Franc Mužič, podžupan Bruno Podveršič in arh. Simičič. Pred restavracijo Juvena v Globasnici sta jih dočakala podžupan občine Globasnica Bernhard Sadovnik in mag. Jože Picej, predstavnik Slovenske gospodarske zveze za Koroško. Po pozdravih je takoj stekel pogovor o gospodarstvu in turizmu v Brdih in Globasnici; prišlo je do predloga, da bi se vzpostavili stalni stiki in izmenjave med koroškimi in italijansko-slovenskimi gostinci in vajenci na področju kmetijskega turizma, ki je razširjeno tako pri nas kot tudi v Avstriji. Podžupan Globasnice je predlagal, da bi briški kmetje sodelovali s svojimi pridelki in stekleničenimi vini na kmetijskem sejmu v Celovcu meseca avgusta. Ob tej priložnosti naj bi prišlo tudi do kulturne izmenjave med občinama. Briški upravitelji

smo bili deležni obilnega kosila v restavraciji Juvena, kjer so nas postregli s števerjanskim vinom. Sledil je sprejem pri županu Sadjaku na občini. Orisal je delovanje občinske uprave, gospodarsko in obrtniško delovanje vasi, šolstvo, socialno problematiko, kmetijstvo. Prebivalce Globasnice sestavlja 52% Slovencev, zato imajo tudi svojega župana. Pokazal je tudi mali muzej ob občini. Med ogledom smo si izmenjavali mnenja o javnih delih in problemih pri občinskih upravah v treh različnih državah. Števerjanski župan je opozoril na finančne težave manjšinske občine v Italiji. Oglasil se je tudi Mužič, ki je predstavil novoustanovljeno občino Brda. Pri zamenjavi daril sta briška župana Corsi in Mužič povabila Korošce, da bi nas obiskali. Župan Sadjak pa je napovedal, da pri prihodnjih občinskih volitvah 9. marca ne bo več kandidiral, ker že 27 let upravlja občino in bo raje prepustil kandidaturu mlademu Sadovnik; kot prijatelj pa bo rad obiskal naše kraje. Poslovali smo se z zdravico briškega vina.

DRUŽINSKI DAN V ŠTMAVRU

Na pobudo skupine družin z Goriškega in Kulturnega društva Sabotin bo v nedeljo, 2. marca, v Štmauvru Družinski dan. Zberemo se ob 10.45 v prostorih nekdanje šole v Štmauvru, kjer bo takoj na vrsti velika igra za male in otroke. Po kosilu bo ob 14.30 delavnica za otroke (izdelovanje velikonočnih zajčkov), ob 15. uri pa predavanje Tončke Križaj iz Škofje Loke: *Razvojna podoba otroka - duševni, telesni in duhovni razvoj od 0 do 14 let. Iz organizacijskih vzrokov (varstvo otrok in kosilo) prosimo družine, da se prijavijo pri Mauru (530063) ali Andreju (30463). Družine, ki to želijo, se lahko zberejo že pri nedeljskem bogoslužju na Placuti ob 9.45.*

DAN SPOMINA 1997, PRAZNIK SKAVTOV

Pred 140 leti se je v Londonu na Angleškem rodil Robert Baden-Powell, ustanovitelj skavtske organizacije. Na ta veliki praznik, ki ga proslavljajo po vseh celinah, je tudi SZSO priredila celodnevno igro, ki se je odvijala po Trstu. Igre smo se udeležili tudi nekateri goriški izvidniki z voditelji. V nedeljo, 23. februarja, smo se odpeljali v Trst, kjer smo se našli s tržaškimi skavti. Po maši in klicih so nas razdelili v osem mešanih skupin. Razpršili smo se po mestu in iskali ulice, v katerih so delujoče slovenske ustanove. Igra je bila zanimiva, ker smo se morali znajti v novem okolju in ker smo spoznali druge skavte, mesto Trst in slovenske ustanove v njem. - GORIŠKA IZVIDNICA

MARSOVČKI NA OBISKU

V petek, 28. t.m., bo ob 10. uri v Kulturnem centru L. Bratuž gostovanje Mladinskega odra iz Nove Gorice, ki bo prikazal zgodbo treh smešnih možičkov na nočnem obisku pri Drejkcu. Besedilo za fantazijsko predstavo je režiser Aberšek povzel po čudoviti povesti Vida Pečjaka *Drejkček in trije Marsovčki* (najde se v Katoliški knjigarini!).

SCGV KOMEL / SREČANJE Z GLASBO

**ZAKLJUČILO SE
JE OBDOBJE...**

DAVID BANDELLI

V okviru niza Srečanja z glasbo je v soboto, 22. t.m., v komorni dvorani SCGV E. Komel nastopil mladi goriški pianist Luca Ferrini. Večer je nosil naslov *Zaključilo se je obdobje...*, ker je pianist predstavil zadnje Lisztove klavirske skladbe, ki jih je lani tudi posnel na zgoščenko. Te skladbe, ki jih je Liszt napisal v zadnjih letih življenja, se bistveno razlikujejo od začetnih, virtuozističnih del, ki jih pogosto srečujemo na koncertnih odrih. Razlikujejo se predvsem zaradi drugačnega skladateljevega pristopa, saj naslovi teh že nakazujejo programskost, ki se pojavi po romanticizmu, katerega eden izmed največjih predstavnikov je prav Liszt.

Tako smo na koncertu slišali nokturmo *Schlaflos*, napisan ob besedilu Tonija Raaba, Trauer Gondel, ki je sicer izvorno nastala za klavirski trio, a jo je skladatelj predelal za klavir, Pogrebno predigro in koračnico, ki je zazvenela še posebej pristno, tri Madžarske zgodovinske slike ter sedemnajst od devetnajstih Madžarskih rapsodij. V vseh teh skladbah se prepleta velika izrazna moč in obenem jedrnost zapisa. Luca Ferrini je v glasbenem dialogu s publiko uspel ujeti sporočilo, sicer nekoliko zadržano, vendar ne zato manj prepričljivo.

Po koncertu je sledil razgovor z izvajalcem, ki ga je vodila odgovorna urednica revije *Glasbena mladina* Kaja Šivic ob prevajalski pomoči Luise Antoni. V pogovoru smo zvedeli, kateri so bili razlogi, da

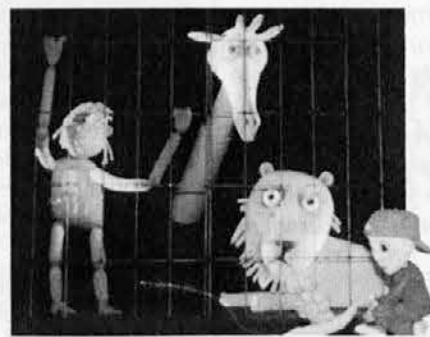
se je pianist odločil prav za Lisztove zadnje skladbe. Spregovoril je tudi o težavah, s katerimi se glasbenik sooča, ko bi rad izdal diskografski posnetek. Ob tem je še povedal, da ima naslov koncerta *Zaključilo se je obdobje...* dvoj pomen: res gre za zaključek Lisztove ustvarjalne poti, obenem pa naznanja tudi v izvajalčevi karieri mejnik v razvoju ter začetek samostojne koncertne poti. Govor je bil tudi o problemih, ki tarejo mlade glasbenike pri vstopu v koncertno "areno", in o pomenu študija komorne glasbe. Ferrini je sklenil svoj pogovor s poslušalci z zanimivim razmišljanjem o glasbi in dejal, da je to dar, ki ga mladi človek, če ga le ima, ne sme zavreči, ampak naj ga razvija in z vztrajnostjo izpopolnjuje. Ob koncu je mladi pianist v prijetnem domačem vzdušju, ki se je ustvarilo med pogovorom, dodal še eno Lisztovo Madžarsko sliko.

**GORIŠKI
VRTILJAK SE
JE POSLOVIL**

IVA KORŠIČ

Mali cicibančki, mulčki in mulčice (kot jih pridno imenuje Zurzurela) so 1. oz. 8. t.m., zadnjič veselo razpoloženi prihitali v novogoriški Kulturni dom, da bi se poslovili od prrsrčnih gledaliških srečanj, ki so se zvrstila od oktobra do pusta. Ob gledanju čarobnih lutkovnih predstav so se naučili pristne pravljčne svežine, občudovali pa so tudi mlade amaterje, ki so izoblikovali marsikatero zanimivo stvaritev, in vse bogato nagradili z rahlim ploskanjem nežnih ročic.

V jesenskih in zimskih mesecih so pod Talijinim okriljem doživeli veliko nepozabnih trenutkov. Iz vsake igrice so vsrkali mnogo lepega, kar je navajalo njihove bistre glavnice k "resnemu" razmišljanju. Tako so najmlajši obiskovalci gledališča ob koncu sezone malega polža sledili ljubki, otožni, a vendar mestoma tudi zabavni lutkovni uprizoritvi dela Franja Franciča *Pravljice, kje ste?* Izvajali so jih igralci Lutkovnega gledališča Maribor. Ob povestici so otroci spoznali, kako so žalostne živalce, ki so primorane živeti v nenaravnem okolju živalskega vrta. Ko pač ljudje posežemo v naravo, vse harmonično ravnovesje razpade; razblinijo se tudi nedolžne sanje o dobrem, o svobodi, ljubezni, ki so tako globoko zakoreninjene le v otroškem srcu.

"Večji" gledalci so sklenili svoj stik s čarobno gledališko umetnostjo na dan slovenske kulture. Skupaj z Drejko in marsovčki so se sprehodili po vesolju z vesoljsko cigaro, ki jih je z neizmerljivo hitrostjo ponesla daleč v veličastno vesmirje. Amaterski mladinski oder Nova Gorica je predstavil Marsovčke na obisku. V odrsko govorico je povest Vida Pečjaka *Drejkček in trije marsovčki* pretil Emil Aberšek, ki je zgodbo tudi domiselno zrežiral. Premiera je bila 3. t.m., mali polžki pa so si ogledali predpremiero že 27. januarja. Prijazni in sladkosnedni marsovčki so otrokom posredovali sporočilo o miru.

Čepav se je otroška gledališka sezona že končala, se prijateljski stiki z Goriškim vrtiljakom niso še sklenili. Člane kluba čakajo še vesele pomladne družabnosti. Škoda le, da se zamejski otroci niso v večjem številu odzvali novogoriškemu gledališkemu klicu. Neprestano govorimo o združenju Evropi, pa tanka mejna črta med Goricama predstavlja še zmeraj nepremostljivo "težavo" oz. pravo sitnost.

**NEOBIČAJEN GOST
NA OSNOVNI ŠOLI
ŽUPANČIČ**

IVA KORŠIČ

V soboto, 22. februarja, so se učenci osnovne šole Župančič v Gorici odpravili v šolsko poslovanje bolj zgodaj kot ponavadi...

Čakalo jih je namreč izjemno doživetje: oddaja v živo po prvem programu ljubljanskega radia. Končno so se ljubljanci spomnili na goriške zamejce in neposredno iz prostorov osnovne šole oddajali *Sobotno ragljo*, otroško oddajo. Prijazna voditeljica Matiček Žumek in Damijana Grošelj (in seveda tudi učno osebje) sta že nekaj dni prej spraševala šolarje in jih pripravljala na veseli dogodek. Prenos v živo je tako potekal povsem sproščeno in gladko. Otroci so brez zapletanj odgovarjali na vprašanja, prikazali delovanje na šoli, opisali učne predmete, omenili so izdelavo lutk ob koncu lanskega šolskega leta in risanje bajneslovnih bitij na velike panoje, ki sedaj krasijo mladinsko sobo v Feiglovi knjižnici. Spomnili so se igrice oz. filma o Rdeči Kapici, živahno pripovedovali o obšolskih dejavnostih, športnem dnevu, bralni znački, zaključnih prireditvah, božičnici, Pastirčkovem dnevu, prostem času... Seveda so vse to popestrili z recitacijami Župančičevih otroških poezij, pa tudi na Prešerna niso pozabili. Iz mladih grl so pod krepko taktirko učiteljice Katarine Tabaj zazvenele zmeraj mladostne narodne pesmice. Najmlajši so pokazali, kako znajo igrati na orf instrumente. Učencem iz šole ul. Brolo,

ki spada pod goriško didaktično ravnanje, se je pridružila sovodenjska mladina, ki obiskuje os. šolo Peter Butkovič-Domen. O podružnicah, ki delujejo v okviru teh ravnateljstev, sta na kratko, a nazorno spregovorili ravnateljici Mirka Brajnik in Nataša Paulin.

Sovodenjski otroci so najprej podali življenjepisa P. Butkoviča, nato pa izčrpno uokvirili raznoliko delovanje vaše šole. Tudi oni so pokazali, kako lepo znajo recitirati in peti. Učenec Peter je razpel harmoniko in nanjo veselo zagrjal. Nazadnje so zastavili številnim poslušalcem pet nagradnih ugank P. Butkoviča-Domna. Poleg šolarčkov in ravnateljic sta se pogovoru pridružila še učitelj Silvan Bexčar, ki je podal pregled šestletnega sodelovanja z osnovno šolo iz Tržiča, in gospa Breda Bertalančič, ki je povedala nekaj besed o na novo ustanovljenem Odboru staršev, ki naj bi bil vezni člen za boljše povezovanje med šolo in družino in bi poskrbel za razne obšolske dejavnosti.

V približno eno uro in pol trajajočem radijskem prenosu so sovrstniki v matični domovini odkrili delček življenja naših osnovnih šol in nekoliko bolj spoznali zamejske učence. Upati je, da bi ta prvi stik s slovenskim radiom postal trajna vez, ki bi se z leti poglobila, tako da bi se ne počutili več zapuščeni s svojimi sončnimi in senčnimi stranmi na "zamejskem" otočku.

**SOVODNJJE: DAN
KULTURE V ZNAMENJU
NAREČJA**

V nedeljo, 23. t.m., je KD Sovodnje priredilo v Kulturnem domu večer, posvečen dnevu slovenske kulture. Na sporedu je bila veseloigra v domačem narečju z naslovom *Teku je b'lo ambet u Bueršte* v režiji Bože Hrvatčič. Podali so jo člani MePZ Slovenec-Slavce-Boršt-Ricmanje, ki ga vodi Danijel Grbec, in dramske skupine PD Slovenec.

Gostje so najprej predstavili veseloigro, nato zapeli *Zdravljico*. Igra, ki jo bogati in dopolnjuje petje zbora, v domačem narečju ponazarja življenje na vasi v prejšnjem stoletju, pa tudi danes. Na začetku večera je podpredsednica KD Sovodnje Alenka Florenin v pozdravnem nagovoru podala nekaj misli o kulturi. Poudarila je pomen sodelovanja med društvi, zanimanje za vzajemno spoznavanje na kulturnem področju. Tudi igra v narečju tržaških "sosedov" ima svoj pomen, saj je narečje del naše kulture. Alenka Florenin je tudi izrazila željo, da bi bila kdaj v prihodnosti postavljena igra v sovodenjskem narečju. Na koncu je udeležence večera pozdravila in se jim zahvalila v narečju predsednica KD Sovodnje Tatjana Cotič.

REMO DEVETAK

SKUPNA KULTURNA PRIREDITEV V ŠTANDREŽU

PREJELI SMO

Spoštovano uredništvo
V nedeljo (16.2., op. ur.) sem se udeležila spominske svečanosti v Podgori ob 60-letnici mučeniške smrti Lojzeta Bratuža. Hotela sem biti prisotna, ker sem tudi to priložnost pojmovala kot enega najbolj tragičnih dogodkov iz naše narodne preteklosti na Primorskem od prve svetovne vojne dalje. V moji družini je bilo Bratuževo ime vedno simbol upora naših slovenskih ljudi proti tiraniji tujih oblastnikov, tako kot so bile še prej simbol bazoviške žrtve. Takrat sem bila še mlada in niti nisem do kraja dojela tragične resnice, v kateri smo se znašli ob koncu vojne. Slutila pa sem jo, saj je bila to tema vsakodnevnih pogovorov in grenkih ugotavljanj mojega pokojnega očeta, narodnjaka, Maistrovega borca za severno mejo, sodelavca uporniških goriških Tigrovcev, in ko je prišel čas, seveda tudi zavestnega pristaša Osvobodilne fronte in narodnoosvobodilnega gibanja, tako kot je bila na strani narodnoosvobodilnega boja ogromna večina našega naroda. Kakšna pa naj bi bila druga možnost, če ne le upor in boj za dokončno osvoboditev izpod nasilja, ki je spravilo v grob tudi mučenika Lojzeta Bratuža?

Ponavljam, na spominsko svečanost v Podgori sem šla iz globokega prepričanja, da smo spominu žrtev boja za narodovo svobodo dolžni vsi največje in najgloblje spoštovanje. V tem duhu je svečanost tudi potekala in povezovala vse prisotne neglede na vse, kar nas lahko opredeljuje in ločuje, saj je k njej pristopila tudi Vsedržavna zveza partizanov.

Ko sem spričo tega v sebi doživljala zadovoljstvo, da znamo biti kot Slovenci, kot antifašisti in preprosto kot ljudje, strnjeni okrog Bratuževega mučeniškega imena, tako se je v meni nenadoma vgnjezdil dvom, ali je res tako, ko sem slišala ob koncu svečanosti besede, ki jih je izrekel msgr. Humar o treh spomenikih, ki obeležujejo Podgoro, o tistem na Kalvariji, posvečenem padlim v prvi svetovni vojni, o "stalinističnem" pred predilnico in o Bratuževem. Spomenik "stalinizmu" torej in ne spomenik padlim v boju za svobodo v drugi svetovni vojni, ne spomenik (našim) slovenskim fantom in dekletom, pa tudi italijanskim, ki so se spontano vključili v partizanske vrste? Ne spomenik vsem, ki so v tem boju izkpravili? Kaj so imeli vsi ti opravičeni? Kaj so imeli vsi ti opravičeni s stalinizmom, saj še vedeli niso, kaj je to, in tudi prisegali niso nikomur, razen svojemu narodu!

Razumem, da ideološki fanatizem lahko koga zanese, toda duhovnemu človeku, ki obredno vsak dan moli za vse rajne, se to ne bi smelo zgoditi. Če že hoče biti glasnik krščanske ljubezni, bi naredil svojemu stanu edino spodobno gesto, če bi stopil še gor na Kalvarijo in do spomenika pred predilnico in ju blagoslovil, ne pa da izrablja svoje poslanstvo za najnižjo vrsto natolcevanja proti tistim, ki imajo poglobljeno zaslug, da se sme tod še sploh govoriti slovensko! S spoštovanjem.

NADA KOMJANC

VAŠKA IN DOMAČA PREŠERNOVA PROSLAVA

SAŠA QUINZI

FOTO BUMBARA

Tudi v Štandrežu so v petek, 21. februarja, počastili dan slovenske kulture s skupno prireditvijo, ki je letos potekala v Domu Andreja Budala.

Pred številno publiko so se najprej predstavili najmlajši, učenci osnovne šole Fran Erjavec. S petjem narodnih in otroških pesmi ter z recitacijami poezij Prešerna in Župančiča so pestro oblikovali prvi del večera. Posebno se je izkazal drugi razred z branjem odlomkov raziskave o

preteklosti Štandreža; iz te je iztopala predvsem vaška in kmečka razsežnost naselja. Otroška prisrčnost in narečni izrazi so med poslušalci ustvarili veselo in sproščeno vzdušje.

V priložnostnem govoru, ki je povezoval dva sklopa večera, je dr. Miroslava Brajnik, ravnateljica slovenskih osnovnih šol za goriško okrožje, poudarila pomen Prešernove poezije pri oblikovanju narodne pripadnosti najmlajše generacije, saj je spoznavanje lastnih korenin nujen predpogoj za soočanje z večinskim narodom.

V drugem delu spominske slovesnosti sta z narodnimi in ljudskimi pesmimi nastopila še mešana pevka zbor Štandrež pod vodstvom Tiziane Zavadlav (na sliki) in Oton Župančič pod vodstvom Mirana Ruztje. S skupno izvedbo *Zdravljice* sta zboru tudi sklenila uradni del večera, ki se je potem nadaljeval ob obloženih mizah in prijetnem klepetu med vaščani.

CITRARJI BAVARIA IZ MÜNCHNA V ŠTEVERJANU V SOBOTO OB 20.30

Društvo Francišek Borgija Sedej iz Števerjana vabi na koncert citrarjev Bavaria iz Münchna, ki bo v soboto, 1. marca, ob 20.30 v Sedejevem domu v Števerjanu.

Klub citrarjev Bavaria se je izoblikoval pred 87 leti. Igrajo v tradicionalnem slogu, torej brez uporabe ojačevalnih sredstev. Njihov repertoar obsega pretežno glasbena dela iz alpskih dežel, vključuje pa tudi nekaj melodij mednarodnega slovesa, kot so *Dunajski valček* in *Dr. Živago*. Glasbeniki, ki jim je glasba hobby, igrajo v bavarskih narodnih nošah. Od približno 90 članov bodo pri nastopih s štirinajstimi citrami, dvema psalterijama, štirimi kitarami in enim basom. Vsi najprisrčneje vabljeni!

ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV Trst - Gorica - Videm
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - Gorica
SLOVENSKA PROSVETA - Trst

DAN SLOVENSKE KULTURE

*Sam grem po dolini kraški,
kadar vanjo jutro sije
in se morje zdrave sile
v mlado dušo mi razlije.*

(Srečko Kosovel)

Gorica - petek, 28. februarja 1997, ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV

PRIMORSKA POJE

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž, sobota, 8. marca, ob 20.30.

TISOČ SLOVENCEV - TISOČ DAROV

ZA KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Ker se zavedamo velikih potreb ob obnovitvi Katoliškega doma, začnemo širšo akcijo za podporo Kulturnemu centru Lojze Bratuž. Z združenimi močmi lahko veliko naredimo!

Ob 4. obletnici smrti Lenarda Kosiča nečak A. z druž. 100.000; Marija Pahor Cerovlje 100.000; Štefan in Anka namesto cvetja na grob teti Rožki Černic 100.000; ob 5. obletnici smrti prof. Dragotina Butkoviča O.S. 1.000.000 lir.

Svoj prispevek lahko nakažete na uredništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

DAROV

ZA CERKEV v Rupi: N.N. 5.000 lir; druž. Pavletič R. v spomin na Marjeto Černic 50.000; Alma Pavletič Tomaduz 50.000 lir; ob 4. obletnici smrti Lenarda Kosiča nečak A. z druž. 100.000 lir.

ZA SOVODENJSKO cerkev: namesto cvetja na grob strica Edvarda Fajta druž. Mare in Renata 100.000, druž. Jablanšček Godnič 100.000 lir.

ZA ZBOR Hrast iz Doberdoba: Hilarij in Lucija Lavrenčič ob pogrebu drage mame 100.000 lir.

ZA SLOV. misijonarje: Anton Breclj 100.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 20.000; druž. Devetak v spomin na ženo in mamo Magdo 100.000; v spomin na pok. Magdo mama Roža 100.000, brata in sestre z družinami 200.000, Silvija Ferletič 30.000, Dario Fantin 50.000, Zora Gorjanova z možem Radom in hčerkami z družinami 100.000 lir.

ZA CERKEV v Doberdolu: namesto cvetja na grob pok. Odorine Lavrenčič zbor Hrast 100.000 lir.

ZA NOVO cerkev v Dolu: Marija Devetak 500.000; Jožef Visintin 300.000; N.N. 500.000 lir

ZA NOVI glas: Hladnik Terezina Švica 10.000 lir.

ZA MISIJONE: Marija Žigon 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrijah: N. N. 5.000; N.N. 500.000 lir.

ZA ZAVOD sv. Družine: ob 20. obl. smrti očeta Franca Simčiča hčerka Rožica z možem 100.000; namesto cvetja na grob pok. Valerije Šturm Onesti Noemi Glešič in Milko Rener 50.000 lir.

ZA CERKEV v Števerjanu: N.N. 50.000; koledniki na sv. Tri kralje 50.000; N.N. 145.000; N.N. 50.000; prof. Verena Kosič Zorn 100.000; namesto cvetja na grob Amaliji Mugerli sorodniki 100.000; N.N. 90.000; N.N.

80.000; N.N. 50.000; N.N. 50.000; N.N. 50.000; v spomin na pok. očeta sin Emil 160.000 lir.

ZA LAČNE otroke v misijonih: koledniki iz Števerjana na sv. Tri kralje 50.000; v spomin na pok. Leopoldo Terkuč vd. Prinčič druž. Komjanc Aleš 50.000 lir.

ZA SVETO goro: Marija Mužič in Anton Xocato ob srebrni poroki 100.000 lir.

ZA SEDEJEV dom v Števerjanu: N.N. za srečo pri delu 150.000 lir.

OBVESTILA

V GABRIJAH bo v petek, 28. t.m., češčenje ob sinodi ob 11. uri ter od 15. do 17. ure.

V PROSTORIH Kulturnega centra L. Bratuž je do 2. marca na ogled razstava del Lojzeta Spacala. Odrpta je vsak dan, razen sobote in nedelje, od 17. do 19. ure. Za skupine po dogovoru - tel. 531445.

ACM - GORICA vabi k maši za edinost v ponedeljek, 3. marca 1997, ob 16.30 v Zavodu sv. Družine.

ŠIRŠI ODBOR ZSKP se bo sestaval v četrtek, 6. marca, ob 20.30 na sedežu, Drevored 20. septembra 118.

SLOVENSKA USTANOVA v Gorici išče primerno osebo ali družino za službo hišnika. Podrobnejše informacije na tel. 531445 v jutranjih urah.

GORIŠKO ŠKOFIJSKO romanje v Lurd z modrim vlakom bo od 3. do 9.7. Vpisovanje se bo začelo po Veliki noči. Podrobnejše informacije v Zavodu sv. Družine, ul. Don Bosco 66, tel. 530341 pri g. Močniku od 11. do 12. ure.

OBVESTILA

Vsem, ki so mi na katerikoli način pomagali v bolezni, vsem neštetim obiskovalcem in vsem, ki so molili zame, iskrena hvala za vsa ta dobra dela. Bog naj vsem bogato povrne. dr. Franc Močnik

SCGV E. KOMEL

koncertna sezona 1996/97 KADAR CIPRESE ŠUMIJO

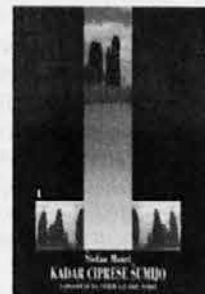
SAMOSPEVI ŠTEFANA MAURIJA
NA VERZE LJUBKE ŠORLI

Glasbeni atelje Emil Komel

Tanja Kuštrin, sopran
Martin Srebrnič, bas
Helena Plesničar, klavir
Aleksander Ipavec, kontrabas
s skladateljem se pogovarja prof. Ivan Florjanc

Kulturni center Lojze Bratuž

Komorna dvorana, sobota, 1. marca 1997, ob 19.30

11

ČETRTEK
27. FEBRUARJA
1997

ČEDAD / SEDEŽ DRUŠTVA IVAN TRINKO

PREDSTAVITEV TREH KOLEDARJEV

MARKO GUS

Ob prisotnosti uglednih gostov, med katerimi so bili slovenski konzul v Trstu Tomaž Pavšič, odbornica za kulturo v čedadski občini Luisa Sinosich in tolminski župan ter poslanec v slovenskem parlamentu Ivan Božič, so bili predstavljeni v petek, 21. februarja, na sedežu društva Ivan Trinko v Čedadu *Trinkov koledar*, koledar Goriške Mohorjeve družbe in *Jadranski koledar* za leto 1997. Vsak izmed njih je vseboval poklon Salvatoriju Venosiju in Izidorju Predanu-Doriču, poglobljeni likoma za prebujanje slovenske narodne zavesti v videmski pokrajini, ki sta preminila v prejšnjem letu.

Koledar in zbirko knjig Goriške Mohorjeve družbe je predstavil dr. Mirjam Simčič. Koledar je osredotočen zlasti na društveno in versko problematiko, pozornost posveča predvsem stanju goriške in tržaške škofije.

Z desne: Marino Vertovec, Mirjam Simčič, Živa Gruden, Andrej Furlan; v ozadju Trinkov doprsni kip

Jadranski koledar seveda ni mogel mimo spomina na tržaškega škofa Bellomija. Prisotna pa je tudi problematika večjezičnosti s študijo o položaju šole v Kanalski dolini, nazadnje pa intervju z Lojzeto Spacalom ob njegovem 90. rojstnem dnevu.

Ob koncu sta predsednik društva I. Trinko Marino Vertovec in urednica Živa Gruden predstavila še *Trinkov koledar*. Velja omeniti, da vsebuje letošnji koledar splošni pregled vseh slovenskih objav v

videmski pokrajini od l. 1990 do 1996; za likovno opredelitev je letos poskrbel beneški ikonopisec g. Božo Zuanella. Literarnih prispevkov je bilo veliko, kar je povzročilo precej težav pri izbiri.

Zaključne misli so bile prepričane uglednim gostom, med katerimi je konzul Pavšič poudaril, da Trinkov koledar v Čedadu krepi vlogo tega mesta kot enega najzahodnejših centrov slovenske kulture.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu je res vsestranska organizacija koroških Slovencev: ne da vabi samo na razne prireditve, v zadnjih letih vse pogosteje izdaja tudi razne umetniške in znanstvene knjige. Tako je bilo v ponedeljek, 17. februarja, ko se je lepo število časnika zbralo v sejni sobi, da prisluhne predstaviti *Ziljskih fresk*. V več kot desetletnem raziskovalnem delu jih je na papir širši javnosti zbrala umetnostna zgodovinarica prof. Breda Vilhar iz Ljubljane. Avtorica, ki je že v študentskih letih potovala po Koroški (sicer pa kasneje delala tudi v Švici, Nemčiji in Ameriki), je še posebno od l. 1983 povezana s KKZ in Narodopisnim

ZANIMIVA KNJIGA O ZILJSKIH FRESKAH

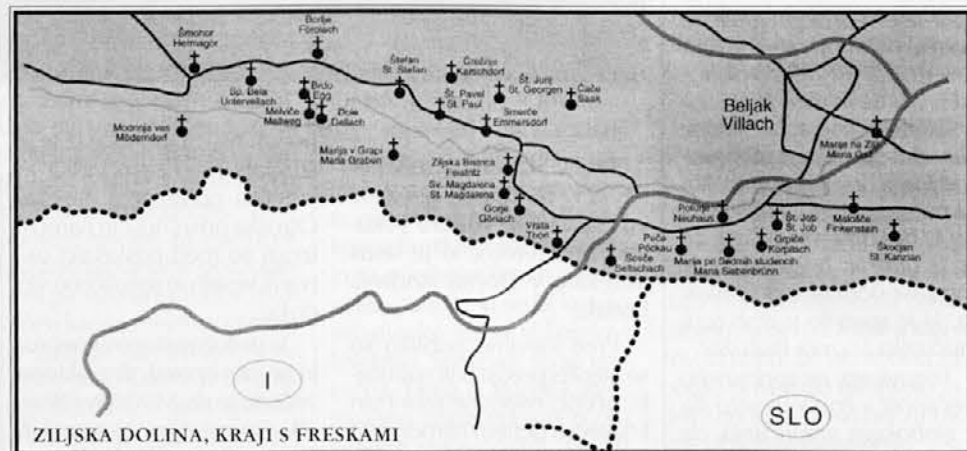
inštitutom Urban Jarnik. Prepričana je, da ima Koroška največje bogastvo gotških umetnin - in skoraj nepoznatih cerkva.

Knjiga, ki je primerna tako za strokovnjake kot za nepodkovanega, preprostega bralca, je oblikovana tako, da na levi strani teče nepretrgano umetnostno zgodovinsko besedilo, vzporedno na desni strani pa se nizajo spremljajoči utrinki oz. dodatna pojasnila in ilustracije (delo Bojana Barbirja). Napisana je v obeh deželnih jezikih (za nemški prevod je poskrbel dr. Miha Vrbc, medtem ko

je njegov oče Franc knjigo lektoriral) in primerna tudi kot umetniško-zgodovinski pripomoček ali turistični vodič za ogled skritih, na običajnih zemljevidih neoznačenih cerkva, ki jih je ziljska dolina polna (zato na začetku tudi zemljevid krajev s freskami).

Izdajo sta finančno podprla Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Urad koroške deželne vlade v Celovcu, založila pa jo je celovška Mohorjeva. Knjiga (neobičajne, ozko-podolgovate oblike) stane 240 ATS.

RB

SONCE SIEJE NAJMLAJŠIM IN NE SAMO NJIM

ERIKA JAZBAR

Založba Lipa iz Špetra se lahko ponaša že z marsikatero zanimivo publikacijo. Tokrat predstavljamo knjižno novost, s katero bo razveselila in obenem poučila najmlajše bralce in poslušalce, ki bodo lahko segli po lepi slovenski knjigi.

Sonce sieje je naslov "parvi bukvi za te male", za katero je poskrbel Študijski center Nediža, k njenemu izidu pa je pripomoglo tudi Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. V njej so na stotih straneh zbrani pravljice, pregovori, navade, pesmi, recepti domačih jedi, uspavanke, prizori

iz življenja, skratka vse, kar bogati naše ljudsko izročilo iz Nadiških dolin.

Tekste sta zbrali dve učiteljici dvojezičnega šolskega centra v Špetru, in sicer Claudia Salamant in Marina Pocolava, ki najbolje poznata beneške otroke, njihov domišljijanski svet, želje in igre. Izbor objavljenega gradiva pa sta črpali pri različnih "informativnih", kot so npr. otrokom dobro poznana Mjuta Povasnica, Renzo Garjup in Albi Salamant, nemajhno vlogo pa so igrale razne publikacije, ki so izšle ob srečanjih s slovenskim narečjem: to so *Moja*

vas, *Vartac*, *Pravce moja tat an moje mame*, *Nediška dolina* in *Naše pesmi*.

Mjuta Povasnica je poskrbela tudi za slovenski nadiški dialekt, v katerem je napisana cela knjiga; ne gre namreč prezreti jezikovne plasti nove publikacije. *Sonce sieje* je - kot rečeno - namenjeno najmlajšim slovenskim bralcem iz Benečije, torej otrokom, ki v šoli in vsakdanjem življenju utrjujejo svoje znanje in posledično navezanost na slovenski jezik in našo kulturno tradicijo. Knjiga, napisana v poenoteni narečni obliki, tako, ki na neki način sprejema specifične značilnosti vsake vasi, obenem pa poenostavlja narečne inačice, predstavlja tisto podlago, ki postaja domača in dostopna v prvi vrsti otrokom, ravno tako pa tudi staršem in starejšim. Nema lokod od slednjih se bo namreč ob listanju nove "bukve" vračal v leta svojega otroštva in se srečal s pravljico ali pesmico, ki že dolgo leži pozabljena v kotičku spomina; seveda, saj takrat takih publikacij sploh ni bilo oz. ni smelo biti. Naše bogastvo se je ohranilo do danes le s pripovedovanjem in spomini starejših ljudi.

Sonce sieje ne igra samo na struno nostalgije, temveč se bo poigravalo predvsem z našo domišljijo. Zanj je ob tekstih poskrbela tudi domača slikarka Luisa Tomasetig, ki je novo knjigo obogatila s številnimi lepimi in živimi ilustracijami.

OBVESTILO

Slovensko društvo Planika vabi na Dan slovenske kulture v petek, 28. t.m., ob 18.30 v Beneško palačo v Naborjet.

TAKO MISLIM

KAJ PA STARI?

Kakor sami vidimo, postaja Trst mesto starih ljudi: to opazamo na cesti, v baru, ob nedeljah in sobotah v restavracijah. Sami sivi ali beli lasje. Veliko ljudi je upokojenih celo pred 50. letom, čeprav so še zdravi in "poskočni". Nekateri, posebno v mestu, imajo časa na pretek in zato končajo v baru, pri kartah in vinu. To pa jih v kratkem spravi v grob. Marsikdo obsoja stare in prezgodnjo smrt, češ niso več za rabo, ne proizvajajo več nič, so samo v napoto vsem: državi in družini. Državi, ker jim mora plačevati pokojnino, in potem pridejo boleznim (zdravila in operacije). S tem pokažemo, da smo pozabili na vse, kar so v mladosti storili za državo in družino.

Marsikdo pa skuša izkoriščati starega človeka, saj uživa pokojnino, ki presega njegove vsakdanje potrebe, zato naj stari človek podpira svoje otroke, naj pomaga plačevati obroke za hišo ali avto itd. Ljudje imajo babice za varuhinje vnukov. Ko pa tega stari ne zmorejo več, se jih je treba odkrižati (dom za ostarele). Trgovci so razumeli, da predstavljajo stari ljudje veliko kupovalno moč ali potrošnja. Denar starega človeka je vedno dobrodošel.

Ostareli človek pa se ne more zadovoljiti s pokojnino niti ne z uživanjem raznih tablet. Naj človek ne živi samo od kruha, pravi Jezus. Marsikdo se je angažiral pri dobrotelnih gibanjih, nekateri pomagajo šolskim otrokom prečkati ceste, spet drugi se vpisujejo na tretjo univerzo. Starejši človek se vedno jasneje zaveda, da se ne sme omejevati na obleko, hišo itd. Če gremo naprej po tej poti, bodo starejši ljudje postali večina in bodo hoteli igrati pomembno vlogo v javnem življenju. Družba se bo morala odpovedati mnenju, da naj človek živi, dokler lahko dela; potem je bolje, da ga ni. Ne moremo več računati na čase, ko je starejša oseba nadomeščala knjige: stari človek je znal lepo pripovedovati dogodke prejšnjih dob in mlajši rod je sprejemal njegove izreke in sodbe kot delfske prerokbe.

Zdaj se je človeško življenje podaljšalo, imamo knjižnice, razmere se hitro spreminjajo. In kar velja za enega človeka, pri drugem

ne drži več. Tudi zaradi tega so starejši ljudje v nevarnosti, da jih mlajši rod zapostavlja in gleda nanje kot na breme, ne samo ekonomsko. Res je tudi, da je stari človek večkrat podvržen boleznim, beteznosti, da postane črnogled, sebičen, nezadovoljen in nepotrepljiv; večkrat celo neokreten, naglušen, pozabljiv, zamerljiv in sklerotičen. Zato se lahko zgodi, da ostane sam, čeprav je otrokom zgradil hiše, priskrbel vsakdanji kruh itd. Dobi vtis, da ne spada več med žive. Nihče nima časa zanj, iz vljudnosti ga še pozdravlja, a se z njim dosti ne pogovarja. Stari človek počasi začne misliti samo nase, na svojo bolezen in bolečine in ne sledi več dogodkom v svetu. Svet se ne zmeni zanj, on se ne zmeni za svet. Edina skrb je, koliko in kdaj bo dobil pokojnino; če dobro vidi, bere časopis in sledi televiziji. Malo na boljšem so stari, ki se posvečajo svojem vrtičku in so ponosni nad svojim delom in uspehom, ker s tem dokažejo sebi in drugim, da so še za kakšno rabo. Edina tolažba je večkrat obisk duhovnika. Obiskati bolnika in ostarelega človeka je eno izmed del usmiljenja in ga Kristus postavlja kot pogoj za zveličanje. Ko človek zboli in trpi, si lahko želi tudi, da bi umrl, a v resnici si želi samo biti rešen bolečin. K Mariji molimo tudi za srečno smrt. Ko pa človek umira, bi rad imel drago osebo pri sebi. Toda navadno prepuščamo bolnika-ostarelega njegovi žalostni usodi. V bolnišnici zagradijo posteljo s špansko steno, da ne bi drugi bolniki opazili, kako človek umira. Zelo hvalevredno je delo človeka, ki pripravlja ostarelega-bolnega človeka na zadnjo uro, da jo sprejme brez strahu. Če je človek poln vere v posmrtno življenje, ga smrt ne straši, saj ga čaka vstajenje, v nebesih ima pripravljen prostor. Če pa stari človek nima vere v posmrtno življenje, smrt pomeni konec vsega in življenje velik nesmisel. A še preden človek ostari in umre, bi rad imel stik s prijatelji, ki ga žal zapuščajo eden za drugim. S kom naj se tedaj pogovarja? Komu naj se pritoži, če nihče ne čuti usmiljenja do njega? Parkiranje v domu za ostarele ni rešitev problema. Mladi imajo polne roke dela in skrbi, a četrta božja zapoved velja tudi danes. Naš pregovor pravi: *Ti očeta do praga, tvoj sin pa tebe čez praga...*

- RUDI BOGATEC

DOKUMENTI Z 9. DEŽELNEGA KONGRESA SSK

DEŽELNI
ORGANI SSK

Na 9. deželnem kongresu v Gorici 22. in 23. februarja 1997 so bili izvoljeni:

tajnik: Martin Breclj, **predsednik:** Bernard Špacapan, **podtajnik:** Ivo Jevnikar, **podpredsednik:** Marjan Terpin.

Tajništvo: Martin Breclj, Bernard Špacapan, Ivo Jevnikar, Marjan Terpin, Aleš Figelj, Štefan Bukovec, David Grinovero, Erika Jazbar, Damijan Terpin, Peter Močnik, Jože Škerk, Marij Maver, Drago Štoka, Danilo Antoni, Pavel Gorjup, Peter Gerdol.

Svet: Andrej Bratuž, Marjan Breščak, Štefan Bukovec, Hadrijan Corsi, Branko Černic, Aleš Figelj, David Grinovero, Erika Jazbar, Edi Keber, Karlo Mučič, Julijan Ožbot, Janez Povše, Bernard Špacapan, Božidar Tabaj, Damijan Terpin, Marjan Terpin, Milko Vizintin, Dimitri Brajnik, Mara Černic, Igor Povše, Danilo Antoni, Andrej Berdon, Martin Breclj, Raiko Dolhar, Joško Gruden, Ivo Jevnikar, Marij Maver, Peter Močnik, Sergij Pahor, Boris Slama, David Slobec, Aldo Stefančič, Danilo Savron, Jože Škerk, Drago Štoka, Aljoša Vesel, Dimitrij Žbogar, Ana Rupel, Sergij Mahnič, Alojz Tul, Pavel Gorjup, Peter Gerdol.

Nadzorni odbor: Drago Legiša, Remo Devetak, Aleš Lokar.

Razsodišče: Aleksander Furlan, Zorko Harej, Karlo Brešan.

RESOLUCIJA
O SLOVENSKI
OLJKI NA
GORIŠKEM

Delegati, zbrani na 9. deželnem kongresu SSK v Gorici 23. februarja 1997,

- v prepričanju, da sta samo v povezovanju slovenskih glasov, ne glede na ideološko pripadnost, možni obramba in uveljavitev pravic in zakonitih koristi slovenske manjšine na Goriškem,

- glede na znamenja krize v goriški koaliciji Oljke, zlasti zaradi zaostrenih odnosov med Ljudsko stranko (PPI) in Demokratično stranko levice (PDS) ter protagonizma njenih veljakov, in torej glede na pretečo nevarnost, da bi se komponente goriške Oljke ne predstavile enotno na prihodnjih pokrajinskih volitvah,

- v prepričanju, da bi neenoten nastop zagotovo omogočil zmago nacionalistične desnice in skoraj gotovo povzročil izpad slovenskega predstavnštva iz bodočega pokrajinskega sveta,

PREDLAGAMO, da se vse slovenske politične skupine zedinijo za enoten nastop na listi slovenske Oljke.

OB 50-
LETNICI
PARIŠKE
MIROVNE
POGODBE

Deželni kongres SSK, zbran 23. februarja 1997 v Gorici,

- glede na to, da je pred okroglimi 50 leti, točneje 10. 2. 1947, enainvajset zavezniških držav protifašistične koalicije iz 2. svetovne vojne podpisalo v Parizu mirovno pogodbo z Italijo;

- glede na to, da mirovna pogodba v svojem 15. členu določa, naj "Italija ukrene vse potrebno, da vsem osebam, ki spadajo pod njeno jurisdikcijo, brez razlikovanja glede rase, spola, jezika, vere, zagotovi uživanje človekovih pravic in temeljnih svobod, vključno svobodo izražanja, svobodo tiska in objavljanja, svobodo verskih obredov, svobodo političnega prepričanja in javnega zbiranja";

- glede na to, da je na ozemlju sedanje tržaške pokrajine oz. cone A bivšega Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je bilo ustanovljeno v skladu z 21. členom mirovne pogodbe, bila predvidena popolna enakopravnost narodnosti, tako da sta med drugim bila uradna jezika italijanščina in slovenščina;

- upoštevajoč dejstvo, da v Italiji in še zlasti na Tržaškem še vedno tlijo revanšistične in iredentistične tendence, ki so ponovno prišle do izraza tudi ob 50-letnici podpisa mirovne pogodbe;

- upoštevajoč dejstvo, da slovenska narodna skupnost v Italiji še vedno ne uživa pravične zaščite svojih temeljnih narodnostnih pravic, ki jih je po splošno uveljavljenem naziranju treba prištevati med človekove pravice;

POZIVA italijansko vlado in parlament, naj nemudoma poskrbita za odobritev pravičnega zaščitnega zakona in za ureditev še vedno odprtih vprašanj, ki so temeljnega pomena za obstoj in nemoten razvoj slovenske manjšine v Italiji;

OBSOJA vse oblike in pojave nestrpnosti, zlasti narodnostne, ter vse poskuse, direktne in indirektno, destabiliziranja mednarodnih odnosov v tem prostoru;

SE ZAVZEMA za okrepitev mirnega in enakopravnega sožitja med italijanskim in slovenskim prebivalstvom v Furlaniji-Juljski krajini ter za utrditev dobrososeskih odnosov z bližnjimi državami, še posebej s Slovenijo;

POZIVA vladi Italije in Slovenije, naj v smislu podpiranja prizadevanj za boljše medse-

bojno poznavanje italijanskega in slovenskega naroda med drugim objavita in primerno ovrednotita delo dvostranske mešane komisije za zgodovinska vprašanja.

PISMO UREDNIŠTVU

IZENAČENJE
PRAVICE S
KRIVICO

Z začudenjem sem bral v Novem glasu 6.2.97 protestno pismo dr. Franceta Habjana proti dozdevni "kongresni napaki" uglednega zastopnika Svetovnega slovenskega kongresa.

Zdi se, da dr. Habjan brani manjšinske pravice v Sloveniji in zamejstvu, v resnici pa jim škoduje, ker izenačuje pravico s krivico.

V prvi vrsti gre za pravice dveh manjšin v Sloveniji, ki sta v Državnem zboru prisotni z lastnima zastopnikoma. Če ta zastopata vso manjšino, ki je nujno razdeljena v razne ideološke skupine, ji delata veliko krivico, če jo potiskata v prokomunistični tabor. Njuno podpiranje enega ali dru-

gega ideološkega tabora pa je krivično tudi za večinski narod, ki se je kot celota izrekel za njune pravice, zastopnika manjšine pa podpirata en del naroda proti drugemu in to celo z odločilnim glasom. Za tako vsedrjavno dejavnost je upravičen tudi zastopnik manjšine, ki je izvoljen na zakonito priznani stranki ali kot posameznik. Take zastopnike manjšini v Sloveniji tudi dejansko imata, ki pa se ne morejo istovetiti s posebnima zastopnikoma manjšine za varovanje manjšinskih interesov.

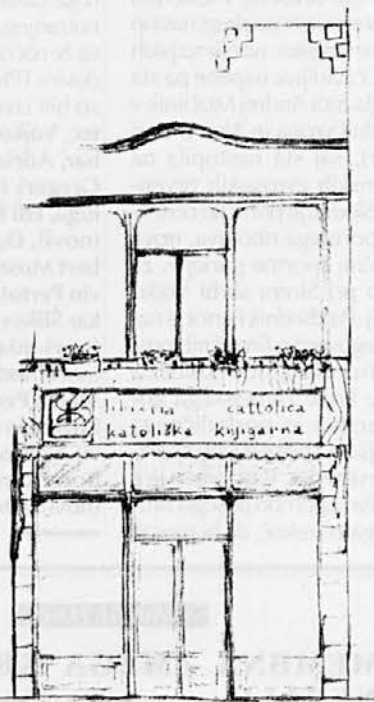
Druga zadeva je namišljena škoda, ki naj bi ji povzročilo tozadevno vprašanje pri ustavnem sodišču, prizadevanju slovenskih manjšin za dosego svojih pravic. Ali hočejo biti slovenske manjšine v zamejstvu odločujoči element v vsedravnih zadevah tamkajšnjih držav? Nesmisel! Taka zahteva bi bila njihova poguba. Kakor bi bilo nesmiselno in krivično zahtevati kaj takega v zamejstvu, je tako početje nesmiselno in krivično tudi v Sloveniji. Slovenci v zamejstvu bi bili srečni, če bi v državnih ustanovah imeli tako zastopstvo, kakor ga imata obe manjšini v Sloveniji, brez potrebe, da bi bili odločilni element v vsedravnih zadevah.

IVAN TOMAŽIČ, DUNAJ

KATOLIŠKA KNJIGARNA

NA
TRAVNIKU
SREDI
GORICE
ŽE
DEVET
DESETLETIJ

- knjige, revije ■
- vse za šolo in pisarno ■
- veliko vrst papirja ■
- sakralni predmeti ■
- darila ■
- plošče, kasete ■
- igrače ■

OBIŠČITE NAS!